

เพราะมีบันทึกฉบับนี้ พุทธสถานในอินเดียจึงถูกค้นพบ?

บันทึกพระถังซำจั๋ง

Record of Xuan Zang

(ฉบับวิศรราช)

พระมหาตวสยาม อธิปไตย, ผศ., ดร.

บันทึกพระถังซำจั๋ง

大唐西域記

A Record of Xuan Zang

(พ.ศ.๑๑๔๕-พ.ศ.๑๒๐๗)

ฉบับวิเคราะห์

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ., ดร.
รวบรวม

ชื่อหนังสือ บันทึกพระถังซัมจั๋ง ฉบับวีเคราะห์ (A Record of Xuan Zang)
ผู้แต่ง พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ., ดร. ID Line mn01012557m
ISBN 978-616-604-666-3
คณะกรรมการตรวจสอบ (Peer Reviews)
พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.
ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
รศ.ดร.ธีรพงษ์ มีโสง
พิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนตุลาคม 2566 จำนวน 1,000 เล่ม
ราคา 450 บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ.2558

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา.

บันทึกพระถังซัมจั๋ง ฉบับวีเคราะห์--กรุงเทพฯ : ปรินิตการพิมพ์, 2566.

465 หน้า

1. พระภิกษุเสียนจั๋ง. 2. พุทธศาสนา. I.ชื่อเรื่อง.

294.30922

ISBN 978-616-604-666-3

พิสูจน์อักษร พระมหาสมปอน สุจิตโต
ปก/รูปเล่ม พระอาริยะ อริยมธี
จัดพิมพ์โดย พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ., ดร.
จัดจำหน่าย ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร.0-2218-9872 โทรสาร 0-2254-9495
Call Center (จัดส่งทั่วประเทศ) โทร.0-2255-4433
<http://www.chulabook.com> facebook page: Chulabook
chulabookcourse.com คอร์สเรียนออนไลน์เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา
Apps: CU-eBook Store
ร้านค้าติดต่อ แผนกขายส่ง สาขาหัวหมาก
โทร. 0-2374-1375-6 โทรสาร 0-2374-137
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ปรินิตการพิมพ์ เลขที่ 782 ถนนรามอินทรา
แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10230

คำนำ

พุทธศาสนาเกิดในประเทศอินเดียมาเป็นเวลานานกว่า ๒๕๖๖ ปี ได้รับการเผยแผ่จากแผ่นดินแม่ไปยังประเทศต่างๆ เกือบครึ่งหนึ่งของทวีปเอเชียโดยมีพระธรรมทูตซึ่งเป็นพระสงฆ์ทำหน้าที่หลักในการนำคำสอนของพระศาสดาไปเผยแผ่ในพื้นที่ต่างๆ ในส่วนของประเทศจีนนั้น เป็นประเทศใหญ่มีอารยธรรมที่เก่าแก่เทียบเคียงกับอินเดียหรืออาจจะเก่ากว่าด้วยซ้ำไปเพราะในยุคโบราณก่อนที่พุทธศาสนาจะได้รับการเผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีนนั้น ความที่ตนเองมีอารยธรรมที่เก่าแก่มีวิวัฒนาการทางด้านอารยธรรมที่ยาวนานจึงเป็นเหตุทำให้ชนชาติจีนนั้นมีความภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง และมองว่าชาติอื่นๆ ต่ำต้อยกว่าตน และจักรพรรดิของตนเองนั้นเป็นศูนย์กลางของโลก ทุกคนจะต้องอ่อนน้อม สยดดาของจีนที่มองอินเดียก็ยังเป็นลักษณะที่ดูถูกและมองว่าต่ำต้อยกว่าตนอยู่นั่นเองจนกระทั่งพุทธศาสนาได้รับการเผยแผ่เข้าไปตั้งแต่ พ.ศ. ๖๐๗ ในสมัยของพระจักรพรรดิฮั่นหมิงตี้ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ในด้านความคิดเพราะชาวจีนเริ่มมองอินเดียในแง่ดีขึ้นและเป็นประเทศในอุดมคติที่จะต้องไปศึกษา และเป็นเหตุทำให้พระสงฆ์จีน และชาวพุทธจีนมุ่งมั่นตามรอยบาทพระศาสดามากมาย

ในประวัติศาสตร์ที่ยาวนานของพุทธศาสนาในประเทศจีนนั้นมีพระสงฆ์จีนนับพันรูปที่กล้าเสี่ยงตายเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อไป

ศึกษาพุทธศาสนาในดินแดนพุทธภูมิ แต่มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จและน้อยเข้าไปอีกที่จะทิ้งหลักฐานคือบันทึกเรื่องราวการเดินทางของท่านไว้ให้พวกเราคนรุ่นหลังได้อ่านศึกษา เปิดโลกทัศน์เหตุการณ์บ้านเมืองและพระศาสนาในอดีต ความจริงมีพระสงฆ์จีนหลายรูปพยายามเขียนบันทึกเรื่องราวของท่านไว้แต่บันทึกเหล่านั้นสูญหายไปเพราะสงครามการทำลายล้างและเพราะธรรมชาติรวมทั้งการเก็บรักษาที่ไม่ดี เท่าที่ปรากฏนั้นมีเพียงพระสงฆ์ ๖ รูปเท่านั้นที่เหลือหลักฐานการบันทึกไว้คือ ๑.พระอาจารย์ฟาเสียนหรือฟาเทียน (法顯, Faxian, Fa Hien) ชาวจีนเดินทางไปชมพูทวีป พ.ศ. ๙๔๓ ๒.พระช่งยหวิน และพระฮุยเหมิง (宋雲, Sung Yun and Hwui Seng) ชาวจีน เดินทาง พ.ศ.๑๐๖๐ ๓.พระอาจารย์เสวียนจั้ง (ถังซำจั้ง) (玄奘 Xuan Zang) ชาวจีนเดินทาง พ.ศ. ๑๑๗๓ ๔.พระอาจารย์อี้จิง (義淨, Yijing, I-Tsing) ชาวจีนเดินทาง พ.ศ.๑๒๑๔ ๕. พระอาจารย์ฮุยโจ (慧超, Hye Cho) ชาวเกาหลี เดินทาง พ.ศ.๑๒๖๖ ๖.พระอาจารย์ธรรมสวามิน (Dharmasvāmin) ชาวทิเบต เดินทาง พ.ศ.๑๗๔๓

ในบรรดาบันทึกการเดินทางของท่านเหล่านั้น บันทึกของพระถังซำจั้งโดดเด่นมากกว่ารูปอื่นๆ เพราะสมบูรณ์ที่สุด ละเอียดที่สุดครอบคลุมในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การเมือง การปกครองประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ จำนวนพระสงฆ์ จำนวนวัด จำนวนนักบวชนอกศาสนาและตำนานความเชื่อท้องถิ่นที่เกี่ยวเนื่องกับสถานที่ จึงไม่แปลกที่นักโบราณคดีของอังกฤษ คือเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันนิงแฮม (Sir Alexander Cunningham) ที่จะใช้หนังสือของพระถังซำจั้งเป็นเข็มทิศในการเดินทางสำรวจทางโบราณคดี

การเดินทางของพระถังซัมจั๋งใช้ทางบกเป็นหลัก พาหนะที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นม้า ช้าง เกวียน และการเดินเท้า ระยะทางรวมประมาณ ๒๕,๐๐๐ กิโลเมตรเศษๆ ทั้งไป และกลับ ผ่าน ๑๑๐ แคว้น หรือ ๖ ประเทศในปัจจุบันคือ ๑. จีน (China) ๒. อุซเบกิสถาน (Uzbekistan) ๓. อัฟกานิสถาน (Afghanistan) ๔. ปากีสถาน (Pakistan) ๕. อินเดีย (India) ๖. เนปาล (Nepal) ส่วนประเทศศรีลังกา (Sri Lanka) นั้น ท่านได้บันทึกไว้อย่างละเอียดโดยไม่ได้เดินทางไป อาศัยการฟังข้อมูลจากพระสงฆ์ และชาวพุทธที่เดินทางไปมาเท่านั้น

เรื่องราวของพระถังซัมจั๋ง (玄奘 Xuan Zang) เป็นที่รู้จักของผู้คนโดยทั่วไป สาเหตุเพราะมีการนำเสนอเรื่องราวของท่านผ่านนวนิยายเรื่องไซอิ๋ว หรือ ซีโหยวจี้ (西遊記 Xi You Ji) ซึ่งเป็นเรื่องแต่งขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง โดยหวู่เฉิงเอิน (吳承恩 Wu Cheng En) เขามีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๔๙-๒๑๒๕ (ค.ศ. ๑๕๐๖-๑๕๘๒) ซึ่งห่างจากสมัยพระถังซัมจั๋งเกือบ ๘๕๒ ปี โดยดัดแปลงมาจากเค้าโครงเรื่องจริงของท่าน เรื่องไซอิ๋วนี้นับเป็น ๑ ใน ๓ วรรณกรรมชั้นยอดของจีน คือ ไซอิ๋ว สามก๊ก และความฝันในหอแดง ในเรื่องจะมีสัตว์ ๓ ชนิดคอยรับใช้ติดตามคือ ๑. เหย้งเจีย หรือซุนหงอคง เป็นปีศาจลิง ๒. เต๋อโป้ย กาย ปีศาจหมู และ ๓. ชั่วเจ้ง ปีศาจปลา นอกจากนั้นยังมีตัวละครอีกมากมายในเรื่อง ทำให้คนสนุกสนานไปกับการผจญภัยของท่านด้วย

ส่วนเรื่องราวของประวัติที่แท้จริงของพระถังซัมจั๋งนั้นเป็นที่รับรู้น้อย เพราะไม่นิยมจัดพิมพ์หรือนำมาถ่ายทอด หนังสือบันทึกการเดินทางของท่านไม่ใช่จะเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนาในอินเดียโบราณเท่านั้นแต่เป็นประโยชน์ต่อชาวโลกทั้งมวลเพราะครอบคลุมเรื่องราวเกี่ยวกับอาณาเขต ภูมิอากาศ ทำเลที่ตั้ง จารีต ประเพณี ภาษา ศาสนา วัฒนาอาราม ประวัติศาสตร์ เรื่องราวของบุคคลที่ท่านได้พบเจอทั้งจีน เอเชียกลาง อินเดีย เป็นต้น จึงนับเป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติมหาศาล

ในฉบับที่แปลเป็นภาษาไทยนั้นมีอยู่ด้วยกัน ๒ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ เป็นฉบับที่เขียนรวบรวมโดยท่านฮฺยฺลี่ (Hwui Li) หรือ ฮฺยฺลิม ซึ่งเป็นศิษย์ของพระถังซำจั๋งเอง เขียนจากการบอกเล่าของท่าน ต่อมาต้นฉบับนี้พระฮฺยฺจง (Hwui Chong) ได้จัดเก็บไว้และทำสำเนาไว้ พร้อมทั้งอธิบายเพิ่มเติมไว้ด้วย ฉบับนี้แปลเป็นไทยโดย **คุณแคงเหลียน สิบบุญเรือง** มีการพิมพ์มาแล้วหลายครั้ง ผู้แปลเน้นแปลคำศัพท์เป็นภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋วเป็นหลัก ชื่อเฉพาะจึงแตกต่างจากภาษาจีนกลาง

ฉบับที่ ๒ เป็นบันทึกที่ท่านเขียนเอง เพื่อถวายให้พระจักรพรรดิถังไท่จงพิจารณา พระองค์ทรงพอพระทัย และเขียนบทนำไว้ด้วย นับเป็นเกียรติอย่างยิ่งต้นฉบับนั้นเก็บรักษาปลอดภัย จนมีการแปลเป็นภาษาต่างๆทั่วโลก ฉบับนี้แปลโดย **อาจารย์ชีว ชูหลุน** อาจารย์ด้านภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง เนื่องจากผู้แปลมีความรู้ดีทางภาษาจีนกลาง จึงแปลคำศัพท์เป็นภาษาจีนกลางเป็นหลัก นับว่าเป็นประโยชน์มาก จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มติชน พิมพ์มาแล้ว ๒ ครั้ง และยังไม่ได้พิมพ์อีกแม้จะหมดจากตลาดไปแล้ว แต่ก็มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยๆมี ๒ เรื่องคือการทับศัพท์ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับสถานที่นั้นผิดพอสมควร และภาพประกอบในเล่มอธิบายผิดอยู่หลายภาพเหมือนกันแต่ถึงกระนั้นก็นับว่าเป็นประโยชน์ต่อชาวพุทธมาก และผู้สนใจศึกษาค้นคว้าทางโบราณคดีจีน เอเชียกลาง อินเดีย เนปาล ลังกา และพุทธศาสนา

จดหมายเหตุของพระถังซำจั๋งนับว่ามีคุณูปการมากมายหลายอย่าง คือ

๑. เป็นเข็มทิศนำทางการสำรวจทางโบราณคดี กรมโบราณคดีของอินเดีย (Archeological Survey of India=ASI) ซึ่ง

เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสำรวจทางโบราณคดีในปี พ.ศ. ๒๔๐๔ (ค.ศ. ๑๘๐๔) นำโดยเซอร์ อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Sir Alexander Cunningham) ชาวอังกฤษ ในฐานะผู้อำนวยการกรมโบราณคดีคนแรกได้สำรวจทางโบราณคดีหลายแห่งในอินเดีย ได้พยายามสะสมศิลปวัตถุโบราณ หรือหลักฐานทางโบราณคดีเป็นจำนวนมากเพื่อจะยืนยันสถานที่ต่างๆ ที่ได้ค้นพบในอินเดีย จึงเริ่มหาตำราที่ค้นคว้าแหล่งโบราณคดี ในส่วนของตำราทางพุทธศาสนานั้นมีระบุตัวตนชัดเจนคือพระไตรปิฎกเท่านั้น แต่มาในยุคหลังนั้นไม่มีข้อมูลเลยนับว่าโชคดียิ่งที่บันทึกการเดินทางของพระถึงซัมจิ้งถูกแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษแล้ว เมื่อเขาเปิดอ่านจึงเห็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ โดยยึดเล่มนี้เป็นเข็มทิศนำทางในการสำรวจโบราณคดีหลายแห่งในอินเดียโดยอ้างเอาหลักฐานของพระถึงซัมจิ้งเป็นหลัก ถ้าสังเกตให้ดีแหล่งโบราณคดีทางพุทธศาสนาในอินเดียจะติดป้ายอธิบายความเป็นมา และนามของพระถึงซัมจิ้งจะถูกอ้างอิงในป้ายนั้นเกือบทุกที่

๒. เป็นข้อมูลความรู้ในเอเชียกลาง พื้นที่เอเชียกลางอันประกอบด้วย ซินเจียงของจีน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน คีร์กีซสถาน เติร์กเมนิสถาน และอัฟกานิสถาน มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานเคียงคู่ไปกับจีน และอินเดีย ข้อมูลทางโบราณคดีเกี่ยวกับเอเชียกลางนั้นมีไม่มากนักโดยเฉพาะด้านพุทธศาสนา แต่ได้อาศัยบันทึกฉบับนี้จึงทำให้ทราบข้อมูลต่างๆ เช่น ความเชื่อ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม การแต่งกาย อักษรที่ใช้ในเอเชียกลาง

๓. เป็นข้อมูลพุทธศาสนายุค พ.ศ. ๑๑๐๐ เรื่องราวของพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาลนั้นจะถูกบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก และอรรถกถาเป็นหลักแต่เรื่องที่บันทึกในพระไตรปิฎกนั้น เป็นเรื่องราวสมัยพระพุทธรองค์ดำเนินชีวิตอยู่จนหลังปรินิพพานมาถึง พ.ศ. ๑๐๐

เท่านั้น เมื่อเลยจากนี้ไปแล้ว เรากลับไม่มีข้อมูลอะไรเลยที่จะทำให้ทราบสถานการณ์พุทธศาสนาหลัง พ.ศ. ๑๐๐๐ เป็นต้นมา บันทึกของท่านจึงเข้ามาเติมเต็มเรื่องราวของพุทธศาสนาที่ขาดหายไป เท่ากับว่าบันทึกการเดินทางของท่านสำคัญมากรองมาจากพระไตรปิฎกเลยทีเดียว

นอกจากท่านจะบันทึกเรื่องราวของท่านไว้อย่างละเอียดแล้ว ผลงานที่โดดเด่นที่สุดคือการแปลคัมภีร์ทางพุทธศาสนาจากสันสกฤตเป็นภาษาจีนได้มากถึง ๗๕ เรื่อง รวมแล้ว ๑,๓๓๕ ผูก ซึ่งยากที่จะมีพระสงฆ์หรือนักปราชญ์ชาวพุทธทำได้ของท่าน การที่ท่านทำได้เช่นนี้เพราะท่านได้อาศัยปัจจัย ๓ ด้านคือ

๑. ท่านมีความชำนาญภาษาสันสกฤตเป็นอย่างดี และมีความชำนาญในภาษาจีนจึงทำให้แปลง่ายขึ้น แตกต่างจากพระสงฆ์รุ่นเก่าที่บางรูปเก่งภาษาจีน ไม่รู้ภาษาสันสกฤต บางรูปเก่งภาษาสันสกฤต แต่ไม่เก่งภาษาจีน แต่ท่านมีครบ ๒ อย่างในตัวเอง

๒. ท่านได้รับการอุปถัมภ์เป็นอย่างดี จากองค์จักรพรรดิคือพระเจ้าถังไท่จงโดยมอบหมายให้บัณฑิตที่มีความชำนาญในด้านภาษาจีน สันสกฤต และฝายคัดลอกมาช่วยเหลือ งานแปลจึงดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว

๓. นิสัยส่วนตัวของท่านที่เอาจริง เอาจัง ขยันมีความต่อเนื่อง มีความทรงจำที่ดี ได้อ่านฉบับไหนก็จำได้ง่าย ท่านพักผ่อนน้อย แต่เน้นทำงานมาก นอนดึกตื่นเช้า แม้ยามเจ็บป่วยก็ยังนำเอาคัมภีร์มาทบทวนอ่านเปรียบเทียบกับฉบับเดิม ก่อนจะบอกศิษย์ให้จดคำที่ท่านแปลไว้

หนังสือที่ท่านอ่านอยู่ขณะนี้ เป็นฉบับวิเคราะห์ที่กล่าวคือ นำเอาข้อมูลของแต่ละฉบับมาศึกษาแล้ววิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่าง พร้อมนำภาพประกอบสถานที่ในปัจจุบันมาประกอบด้วย ไม่ใช่การแปลจากต้นฉบับภาษาจีนแต่อย่างใด โดยส่วนตัวแล้วผู้รวบรวมอาจจะรู้จักเรื่องราวของพระถังซัมจั๋งซ้ำกว่าหลายท่านทั้งที่เรื่องราวของท่านนั้นมีฉายในทางทีวีบ้างแล้วในรูปแบบของไฮอิว แต่เรื่องราวเหล่านี้ทุกคนเชื่อว่าเป็นนิทานเน้นความบันเทิง ไม่ควรยึดเอาเป็นสาระแต่อย่างใด ความสนใจที่จะอยากรู้อะไรไม่มีในขณะนั้นผู้รวบรวมคิดว่าพระจีนในภาพยนตร์รูปนี้ต้องเป็นเรื่องแต่งแน่ๆ อีกทั้งบุคลิกของท่านในบทบาทพระถังซำจั๋งเป็นพระที่อ่อนแอมากๆ แวดล้อมไปด้วยบริวาร ดูจะทำอะไรก็ไม่ค่อยจะเป็น ทำให้ไม่สามารถยึดเป็นบุคคลตัวอย่างได้ หรือคำสมัยใหม่ว่า ไอดอล (Idol) ทำให้พลอยดูถูกท่านว่าเป็นเหมือนพระบัณฑูร (กะเทย) หรือไม่ เมื่อรูปการณเป็นแบบนี้ ความสนใจที่จะศึกษาเรื่องราวของท่านจึงน้อยตามไปด้วย

ต่อมา เมื่อมาเรียนมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่สอนวิชาประวัติศาสตร์ พุทธศาสนา ได้กล่าวถึงประวัติพระถังซัมจั๋งที่เป็นจริง จากนั้นได้ฟังคำบรรยายเรื่องราวของท่านโดยอาจารย์เสถียร โพรินันทะ ตามความเป็นจริงผ่านเทพคาทเซ็ท จึงทำให้เกิดสนใจมากขึ้น เมื่อไปศึกษาต่อระดับปริญญาโท และเอกที่ประเทศอินเดียแล้วได้ไปกราบพุทธสถานในอินเดียต่างๆ ภูมิโราณคดีของอินเดียสำรวจแต่ละแห่ง มักอ้างเอาบันทึกของพระถังซัมจั๋งเป็นหลักในการอ้างอิง เมื่อศึกษารายงานการสำรวจทางโบราณคดีของอเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Alexander Cunningham) เขามักจะอ้างเอาพระถังซัมจั๋งเป็นหลักเช่นกัน ยกตัวอย่างคำบันทึกของอเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม ที่กล่าวเกี่ยวกับบันทึกเล่มนี้ว่า “มีอยู่ช่วงหนึ่งในชีวิตที่ทุกคำค้นก่อนนอน ข้าพเจ้าต้องหยิบหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาอ่าน มันเป็นหนังสือจีนที่เขียนขึ้น

ในสมัยราชวงศ์ถัง บันทึกการเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกแห่งมหาราช
ถึงของท่านเสวียนจั้ง หนังสือเล่มนี้บรรยายอย่างละเอียดถึงสภาพ
บ้านเมือง สังคม อาราม และรูปเคารพจำนวนมากมาย การขุดสำรวจ
ตามเส้นทางจาริกของท่านเสวียนจั้งเป็นช่วงเวลาที่นำตื่นตื่นที่สุดใน
ชีวิตของข้าพเจ้า เพราะทุก ๆ ที่ที่เราไป คำบรรยายของท่านกับการขุด
ค้นของเราแม้ห่างกันนับพันปีแต่ตรงกันทุกประการ”

จากข้อมูลทีกล่าวนานี้ จึงทำให้ทราบว่าบันทึกการเดินทาง
ของท่านสำคัญเพียงไรต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีที่ขาดหายไป
ของประเทศอินเดีย ทำให้เกิดความซาบซึ้งศรัทธาในตัวท่านอย่าง
เอกอุ ต่อมา จึงได้หนังสือของ อาจารย์ชีว ซูหลุน เพื่อศึกษาเพิ่ม
เติม เมื่อสำนักพิมพ์มติชนจัดพิมพ์ประวัติพระถังซัมจั๋งให้ชื่อเรื่องว่า
ถังซำจั้ง ชั้น จึงทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติมมากมาย เพราะข้อมูลหลาย
อย่างสมบูรณ์กว่าฉบับที่แปลโดยคุณเคงเหลียน สิบญูเรื่อง ผู้รวบรวม
มีความประทับใจในปฏิปทาของพระถังซัมจั๋งหลายอย่างคือ

๑. ความศรัทธาในพุทธศาสนาที่มั่นคง
๒. ความมุ่งมั่นให้ถึงเป้าหมายโดยไม่ย่อท้อ
๓. เป็นตัวอย่างของการเสียสละเพื่อส่วนรวม
๔. ความสามารถในด้านการแปลพระคัมภีร์ที่หาตัวจับยาก

บทบันทึกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าจดหมายเหตุของท่าน
เรียบเรียงอย่างเป็นระบบคือ

๑. บรรยายเรื่องอาณาจักรแต่ละแห่งรวมทั้งตัวเมืองว่ากว้าง
ยาวเท่าไร
๒. เมืองหลวงชื่ออะไร ความกว้างของตัวเมืองหลวงใหญ่
โตขนาดไหน

๓. สภาพอากาศ พื้นที่แต่ละแห่งเป็นอย่างไร
๔. อาชีพของประชาชนแต่ละแห่งแตกต่างกันอย่างไร
๕. อุปนิสัยชาวเมืองเป็นอย่างไร
๖. ความเชื่อเรื่องศาสนาแตกต่างกันอย่างไร
๗. จำนวนพระสงฆ์ จำนวนของวัดทางพุทธศาสนา และจำนวนผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ มีเท่าไร
๘. ประวัติความเป็นมาของสถานที่เป็นอย่างไร

ไม่ว่าท่านจะไปถึงแคว้นไหน ท่านจะเรียงลำดับการบันทึกตามนี้ทั้งสิ้น ทำให้อ่านง่าย บ่งบอกถึงการจัดระเบียบทางความคิดเป็นอย่างดี แม้จะมีพระสงฆ์จีนหลายท่านบันทึกการเดินทางเหมือนท่าน แต่ไม่มีรูปไหนเรียบเรียงเป็นระบบแบบนี้

พระถังซำจั๋งและอาจารย์เสถียร โพรินันทะ จึงเป็นปราชญ์ทางพุทธศาสนาที่ตราตรึงในความทรงจำของผู้รวบรวมมาก ทั้งที่ไม่ได้รู้จักกันเป็นการส่วนตัว แต่แรงกระตุ้นที่อยากจะจัดพิมพ์ฉบับวิเคราะห์ขึ้นมา ก็เนื่องจากว่า เรื่องราวดี ๆ ของท่านน่าจะได้รับเผยแพร่ให้กว้างขวางออกไปสำหรับชาวพุทธ หรือผู้สนใจทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี อีกทั้งสถานที่ในอดีตที่ท่านเดินทางไปถึงนั้น บางเมืองยังคงใช้ชื่อเดิมอยู่ แต่บางเมืองก็เปลี่ยนชื่อไปแล้ว ควรจะได้มีการเปรียบเทียบกับปัจจุบันให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการทับศัพท์ชื่อบุคคลสถานที่เป็นอักษรโรมัน (Roman) นั้น ขอทำความเข้าใจว่าจะใช้เฉพาะที่เป็นบาลีและสันสกฤตเท่านั้น ภาษาอื่นๆ เช่น จีน ฮินดี และอื่นๆ จะไม่ได้ใช้อักษรโรมันบัญญัติไว้ หนังสือเล่มนี้จะสมบูรณ์ไม่ได้ถ้าปราศจากท่านเหล่านี้คือ **๑. พระมหาอาหนนท์ อาหนุโท, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาลัยพุทธศาสน์นานาชาติ (IBSC) มจร.วังน้อย** ที่ช่วยให้คำชี้แนะ

ด้านภาษาจีน **๒.พระราชพัฒนวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.** รองอธิการบดี
มจร.วิทยาเขตขอนแก่นที่เป็นประธานตรวจประเมินเอกสารวิชาการ
๓.พระมหาสมปอน สัจจิตโต ช่วยทำต้นฉบับจนสำเร็จ **๔.พระอาริยะ**
อริยมณี ออกแบบปกและทำอาร์ตเวิร์คหลายอย่าง

ขอความดี และบุญกุศลที่ได้จากการรวบรวมหนังสือเล่มนี้
ทั้งหมด ผู้รวบรวมขออุทิศให้พระเถระท่านนี้ที่ได้ช่วยนำเอาพระธรรม
ของพระศาสดาให้เป็นแสงสว่างแก่ชาวตะวันออกทั้งจีน ญี่ปุ่น เกาหลี
และเวียดนามต่อมา

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ., ดร.

ผู้รวบรวม

ตุลาคม ๒๕๖๖

ประวัติที่นำรู้

ในหนังสือบันทึกพระถึงชัยจั่งฉบับนี้ ท่านได้บันทึกเรื่องราวประวัติทั้งบุคคลและสถานที่ของอินเดียโบราณไว้น่าสนใจยิ่ง ซึ่งประวัติเหล่านี้บางเรื่องเป็นที่รู้จักกันดีเพราะบันทึกไว้ในฝ่ายอินเดีย แต่หลายเรื่องไม่มีบันทึกไว้ในหนังสือเล่มอื่นๆของอินเดีย ผู้ที่อยากทราบข้อมูลเหล่านี้จึงต้องอ้างอิงจากบันทึกจากท่าน คือ

๑. ประวัติพระเจ้ากนิษกะมหาราช หน้า ๑๐๑
๒. ประวัติพราหมณ์ปาณินิ แต่งตำราไวยากรณ์สันสกฤต หน้า ๑๑๐
๓. ประวัติพระเจ้ามหิรกุล หน้า ๑๓๕
๔. ประวัติสงครามมหาภารตะ อยู่ในตอนแคว้นสถาเนศวร หน้า ๑๕๒
๕. ประวัติพระเจ้าหรรษวรธนะ หน้า ๑๖๘
๖. ประวัติหญิงค่อม อยู่ในตอนเรื่องเมืองกันยาฤพชะ หน้า ๑๖๙
๗. ประวัติพระวสุพันธ์ุ ตอนแคว้นอโยธยา หน้า ๑๗๕
๘. ประวัติพระเจ้าอโศกมหาราช ตอนนครปาฏลีบุตร หน้า ๒๓๐
๙. ประวัติลูกตันปาฏลี (แคฝอย) อยู่ในตอนนครปาฏลีบุตร หน้า ๒๓๒
๑๐. ประวัติพระคณมติ ตอนคณมตีสังฆาราม หน้า ๒๔๑
๑๑. ประวัติพระอาจารย์ศีลภัทร ตอนศีลภัทรสังฆาราม หน้า ๒๔๓
๑๒. ประวัติตันพระศรีมหาโพธิ์ ตอนตันพระศรีมหาโพธิ์ หน้า ๒๔๙

๑๓. ประวัติพระเจ้าศตางกา หน้า ๒๕๒
๑๔. ประวัติมหาวิทยาลัยนาลันทา ตอนนาลันทา หน้า ๒๘๙
๑๕. ประวัติพระนาคราชุน ตอนแคว้นโกศลภาคใต้
หน้า ๓๓๖
๑๖. ประวัติพระธรรมपालะโพธิสัตว์ ตอนแคว้นทราวาท
หน้า ๓๔๘
๑๗. ประวัติกำเนิดเรื่องสิงหล อยู่ในตอนเรื่องแคว้นลังกา
หรือสิงหล หน้า ๓๕๓
๑๘. ประวัติการแอบนำเอาตัวหมอนอกนอกประเทศจีน
อยู่ในตอนแคว้นโคสตนะ หน้า ๔๐๘

สารบัญ

ตอนที่ ๑ จีน และเอเชียกลาง

พระสงฆ์จีนในอินเดีย	2
๑. พระอาจารย์ฝ่าเสียน	3
๒. พระช่งยหวิน (ซุงหยุ่น) และพระฮู่ยเมิ่ง	5
๓. ประวัติพระถังซำจั๋ง (เสวียนจั้ง)	11
๓.๑ ออกเดินทางไปยังตะวันตก	18
๓.๒ ฝ่าด่านหอคอยทั้ง ๕	22
๓.๓ พักที่เกาซาง (เกาเซียง)	25
พุทธศาสนา ๑๘ นิกาย (18 Buddhist Sects)	28
หีนยานและมหายาน (Hinayāna and Mahāyāna)	30
บันทึกพระถังซำจั๋ง (เสวียนจั้ง)	31
อาณาจักรเกาซาง (Gauchang)	33
แคว้นอัคนิ (Agni)	34
แคว้นคุจี (Gucī)	40
แคว้นพาลูกา (Bālukā)	48
แคว้นตาชเคนต์ (Tashkent)	49
แคว้นซามาร์กันด์ (Samarkand)	51
แคว้นกุนดุซ (Kunduz)	54
แคว้นตุซารา (Tukhārā)	57
แคว้นบัลข์ (Balkh)	58
แคว้นกาซี (Gāji)	63
แคว้นพามิยัน (Bāmiyan)	64
แคว้นกปีสะ (Kapiśa)	69

ตอนที่ ๒ อินเดีย เนปาล และศรีลังกา

ข้อมูลเกี่ยวกับอินเดีย (India in detail)	76
- ชื่อประเทศ (Country Names)	76
- อาณาเขต (Boundary)	77
- การวัดระยะ (Measure of length)	78
- ที่พักอาศัย	79
- เครื่องนุ่งห่ม (Clothing)	80
- การกินอยู่ (Food)	81
- ตัวอักษร (Characters)	81
- การศึกษา (Education)	82
- พุทธศาสนา (Buddhism)	84
- ระบบวรรณะ (Caste System)	85
- การทหาร (Militaly Service)	86
- การแสดงความเคารพ (Manner)	87
- การเจ็บการตาย (Funeral Custom)	88
- ภาษีและการทำกิน (Tax)	90
- พืชผักผลไม้และเนื้อสัตว์ (Vegetation and Meat)	91
แคว้นลัมพะ (Lamba)	93
แคว้นนครหาร (Nagarahār)	94
เมืองหิฑฑะ (Hiḍḍa)	98
แคว้นคันธาระ (Gandhāra)	100
เมืองปุษกาลวตี (Pushkārvatī)	105
เมืองปลุสะ (Palusa)	109
เมืองศาลาตุระ (Śālātura)	110
แคว้นอุฑยาน (Udyāna)	113
แคว้นพลุระ (Balura)	117

แคว้นตักกสิลา (Takkasilā, Taxila)	118
แคว้นสิงหปุระ (Sinhapura)	123
แคว้นอุรัส (Ūrasa)	125
แคว้นกัสมิร์ (Kaśmīra, Kashmir)	126
แคว้นปรณัตส์ (Parnatsa)	131
แคว้นราชปุระ (Rājapura)	132
แคว้นฏักกะ (Ṭakka)	133
นครสากาละ (Sāgala)	134
แคว้นจันภุกติ (Cīnabhūkti)	138
แคว้นชาลันธร (Jālandhara)	141
แคว้นกุลุต (Kulūta)	143
แคว้นศตทรู (Śatadrū)	144
แคว้นปารยาตรา (Pāryātra)	145
แคว้นมถุรา (Mathurā)	146
แคว้นสธานะศวร (Sthāneśvāra)	151
อาณาจักรศรุณนะ (Śarughana)	153
แคว้นมตีปุระ (Matipura)	155
แคว้นพรหมปุระ (Brahmapura)	159
แคว้นโกวิสันนะ (Govisanna)	160
แคว้นอหิฉัตระ (Ahichatra)	161
แคว้นวีลาศานะ (Vilāsāna)	163
แคว้นกปีตทะ หรือสังกัสสะ (Kapittha, Sankassa)	164
แคว้นกันยากุพชะ (Kanyākubja)	168
เมืองนวเทวกุล (Navadevakula)	173
แคว้นอโยธยา (Ayodhyā)	175
แคว้นอโยมุข (Ayomukha)	180
แคว้นประยาถ (Prayāga)	181

แคว้นวีรเสนะ (Vīrasena)	183
แคว้นโกสัมพี (Kosambī)	184
แคว้นวิสาขา (Vīsākhā)	188
แคว้นสาวัตถี (Sāvattthī, Śrāvastī)	190
แคว้นกบิลพัสดุ์ (Kapilvatthu, Kapilvastu)	197
สวนลุมพินีวัน (Lumbinī)	202
แคว้นรามคาม (Rāmgām, Rāmgrām)	205
นครกุสินารา (Kusinārā, Kuśinagara)	209
นครพาราณสี (Vārāṇasī, Benares)	214
แคว้นครชปติปุระ (Garjapatipur)	218
นครเวสาลี (Vesālī, Vaiśālī)	221
แคว้นวฤชิ (Varji)	227
แคว้นเนปาล (Nepāla)	228
แคว้นมคธ (Magadha Kingdom)	230
ติลทกะสังฆาราม (Tiladaka Monastery)	238
คุณมตีสังฆาราม (Guṇamati Monastery)	241
ศีลภัทรสังฆาราม (Śīlabhadra Monastery)	243
เมืองคยา (Gayā)	246
ต้นพระศรีมหาโพธิ์ (Mahābodhi Monastery)	249
กุกกุฏปาทคีรี, คุรุปาทคีรี (Kukkuṭapādagīrī, Gurupādagīrī)	263
ลัฏฐิวัน (ยัษฐิวัน) (Laṭṭhivan)	266
พระบรมสารีริกธาตุ (Buddha Relic)	269
นครราชคฤห์ (Rājagaha, Rājagṛha)	273
วัดพระเวฬุวัน (Veḷuvan, Veṇuvan)	277
สถูปหงส์ (Haṅsa Stūpa)	281
ยอดเขาคิชฌกุฏ (Gijjakūṭa, Gṛdhakruṭa Hill)	283

ถ้ำสัตตบรรณ (Sattapaṇṇa Cave)	286
นาลันทาสังฆาราม (Nālandā Monastery)	289
ไวยากรณ์สันสกฤต (Sanskrit Grammar)	297
พระสงฆ์หินยาน (เถรวาท) คู่ถูกล้านนทาสังฆาราม (Hinayāna Monks profane Mahāyāna Monks)	301
กโปตกสังฆาราม (Kapotaka Monastery)	306
ชุมนุมธรรมที่เมืองกันยาคุบชะ (Great Assembly at Kanyākubja)	308
มหาทานที่เมืองประยาต (Great Charity at Prayāga)	310
พระเจ้าหรรษวรวรรณะถูกปองร้าย (Assassination of King Harṣa)	314
แคว้นหิรัญยบรรพต (Hiranyapabbata, Hiranyapārvata)	315
แคว้นจัมปา (Campā)	317
แคว้นกัจจลละ (Kajāṅgala)	319
แคว้นปุณยวรวรรณะ (Puṇyavardhana)	320
แคว้นกามรูป (Kāmarūpa)	322
แคว้นสมตภูชะ (Samataṭa)	323
แคว้นตามรลิปติ (Tāmralipati)	325
แคว้นกรรณสุวรรณ (Kaṇṇasuvanna, Kaṇṇasuvanna)	328
แคว้นอุฑรา (Udra)	330
แคว้นกองโคทะ (Kongoda)	332
แคว้นกาลิงคะ (Kāliṅga)	333
แคว้นโกศลภาคใต้ (South Kosala)	336
แคว้นอันธระ (Andhra)	340

แคว้นชานยะกฏกะ (Dhānyakāṭaka)	343
แคว้นโกลยะ (Colya)	346
แคว้นทราวีก (Drāviḍa)	348
แคว้นมลกุฏ (Malakūṭa)	351
เกาะสิงหล (Sinhala Island)	353
แคว้นกังกณะปุระ (Kaṅkaṇapura)	358
แคว้นมหาราษฎร์ (Mahārāṭṭha, Mahārāṣṭra)	360
แคว้นภารุกัจฉปะ (Bhārukacchapa)	363
แคว้นมัลวะ (Malava)	364
แคว้นอฏฐลิ (Aṭali)	366
แคว้นกัจฉะ (Kaccha)	367
แคว้นवलภี (Valabhī)	368
แคว้นอานันทปุระ (Ānandapura)	371
แคว้นสุราษฎร์ (Surāṣṭra)	372
แคว้นคุรช (Gurjara) (คุชราต)	374
แคว้นอุชชายนี, อุชเชนี (Ujjāyinī, Ujjenī)	376
แคว้นเซชากภูกตี (Jeṣākabhūkti)	378
แคว้นมหะศวรปุระ (Maheśvarapur)	379
แคว้นปีฏศีล (Pīṭasīla)	380
แคว้นอวันตี (Avantī)	381
แคว้นวารณ (Varaṇu)	383
แคว้นสินธุ (Sindhu)	384
แคว้นมุลสถานปุระ (Mūlasthānapura)	385
แคว้นบรรพต (Pappata, Parvata)	386
แคว้นอุทุมพตริระ (Udumbatira)	388
แคว้นลังคละ (Lāṅgala)	389
แคว้นเปอร์เซีย (Persia)	390

แคว้นชาคุต (Jāgut)	391
แคว้นวฤชิสถาน (Varjisthāna)	393
แคว้นอันธรวบ (Andharab)	394
แคว้นฮัวะ (Hwoh, Kunduz)	395
แคว้นปอจันนา (Pojana)	397
แคว้นธรรมสถิติ (Dharmasathiti)	398
แคว้นกวันตะ (Kavanta)	400
แคว้นอุฐา (Usā)	402
แคว้นคาสราร์ (Kasrar)	403
แคว้นจัวจิกา (Chauchika)	406
แคว้นโกสตนะ (Gosatana)	407

ตอนที่ ๓ เดินทางกลับสู่จีน

พระสงฆ์อินเดียถูกประเทศจีน	414
การเดินทางกลับ	416
รายนามพระอาจารย์	418
รายการสิ่งของที่นำมาจากอินเดีย	419
รายนามคัมภีร์ที่แปล	421
ภาพยนตร์ เสวียนจั้ง มหาบุรุษพุทธานุภาพ	436
ประวัติพระอาจารย์อี่จิง	439
ประวัติพระมหายานประจำปี ศิษย์ของพระถังซัมจั๋ง	441
บรรณานุกรม	446
ดรรชนี	451

“เรื่องไข่อิวทำให้หลายคนไม่ชอบพระถังซัมจั๋ง
เพราะบุคลิกที่เหมือนเป็นพระอ่อนแอ แต่เรื่องราวจากบันทึกของ
ท่านที่แปลโดยคุณฉิว ชูหลุน ทำให้เกิดความศรัทธาในตัวท่านอย่างมาก”

เยสุซ่าน มหาข่านแห่งเมืองซูเย ในเอเชียกลาง เตือนพระถึงข้าม
จึ่งกับความคิดที่จะไปอินเดีย

“พระคุณท่าน ท่านไม่ควรไปประเทศพราหมณ์ (อินเดีย)
เพราะเป็นเมืองร้อนจัด เดือนสิบของเขายังร้อนเท่ากับเดือน ๕ ที่นี่
รูปร่างบอบบางอย่างท่านเมื่อไปถึงที่นั่นคงจะทรุดโทรมเป็นแน่แท้
ผู้คนก็เปลือยกาย ตัวดำ มอชอกริยาทำที่ไม่สง่า ไม่น่าดูเอาเสียเลย
เปลี่ยนใจเสียเถิด”

ท่านตอบว่า

“ขอขอบคุณสำหรับความห่วงใยที่มีต่ออามภาพ
แต่ร่างกายนี้ได้สละแล้วต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงกล้าเดินทาง
เสี่ยงตายมาถึงที่นี่ ถ้าไปไม่ถึงก็แสดงว่าวาสนาน้อย แต่ถ้าถึงแล้วนำ
พระไตรปิฎกกลับไปได้แสดงว่า บุญของอามาและชาวจีนยังมีอยู่”

ตอนที่

๑ | จีน และเอเชียกลาง

China and Central Asia

พระสงฆ์จีนในอินเดีย

พระถังซำจั๋ง (เสวียนจั้ง) มิใช่พระเถระจีนรูปแรกที่เดินทางมาชมพูทวีปหรืออินเดีย ก่อนหน้าของท่านได้มีพระสงฆ์จีนทั้งที่เดินทางมาส่วนตัวหรือกลุ่มใหญ่ เป็นจำนวนมาก จำแนกออกเป็นหลายประเภทคือ

๑. บางรูปเดินทางไปแล้วไม่ได้กลับมา คือมรณภาพระหว่างทางหรือบางรูปมรณภาพที่อินเดีย

๒. บางรูปเดินทางไปแล้วกลับมาเมืองจีนสำเร็จ แต่ไม่ได้บันทึกจดหมายเหตุไว้

๓. บางรูปเดินทางไปแล้วกลับมาเมืองจีนสำเร็จ ได้บันทึกการเดินทางไว้ แต่บันทึกนั้นสูญหายหรือถูกทำลายในภายหลัง

๔. บางรูปเดินไปแล้วกลับมาเมืองจีนสำเร็จ ได้บันทึกการเดินทางไว้ และบันทึกนั้นเหลือรอดมาถึงยุคปัจจุบันและมีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ ด้วย

บันทึกการเดินทางของพระถังซำจั๋งจัดอยู่ในประเภทที่ ๔ คือเดินทางกลับสำเร็จ และจดบันทึกไว้เหลือรอดมาจนถึงปัจจุบันด้วย ถือได้ว่าเป็นประโยชน์มหาศาล ถ้าบันทึกของท่านไม่เหลือมาถึงปัจจุบัน เราคงไม่รู้จักตัวตนของท่านด้วยซ้ำไปเพราะในประวัติศาสตร์ทางพุทธศาสนาอันยาวนาน ๒๕๐๐ ปีนี้ มีพระสงฆ์จำนวนมากมายมหาศาลนับล้าน ๆ รูป ที่มรณภาพไปโดยไม่ได้ทิ้งหลักฐานอะไรไว้ คนรุ่นหลังจึงไม่ได้รับรู้อะไรเลยเกี่ยวกับเหตุการณ์สมัยนั้น พระสงฆ์ที่เดินทางไปอินเดียที่ปรากฏนาม มีดังนี้

๑. พระอาจารย์ฟาเสียน (ฟาเหียน)

พระอาจารย์ฟาเสียน หรือฟาเหียน (Faxian, Fa-Hien) นับเป็นรูปแรกที่เป็นผู้บุกเบิกการเดินทางไปยังชมพูทวีปของพระสงฆ์จีน ท่านเกิด พ.ศ. ๘๘๐ (ค.ศ.๓๓๗) แต่บางฉบับกล่าวว่า พ.ศ.๘๑๖ เพราะท่านเดินทางไปอินเดียเมื่ออายุ ๒๗ ปี ถ้ายึดตาม พ.ศ. ๘๘๐ ท่านไปถึงอินเดียเมื่ออายุ ๖๓ ปี คงไม่ไหวเสียแล้ว นามเดิมว่า กุง (Kung) เกิดที่อุซาง (Wu Chang) เมืองปิงหยาง (Ping Yang) มณฑลชานซี (Shanzi) มีพี่ชาย ๓ คน แต่เสียชีวิตทั้งหมดตั้งแต่พื้นน้ำนมยังไม่ได้ทันขึ้น บิดาจึงได้นำไปวัดและบรรพชาเป็นสามเณรเมื่อบรรพชาแล้วจึงถูกเรียกว่าฟาเสียน (ฟาเหียน)¹ ต่อมาฟาเสียนป่วยหนักจนแทบจะไม่รอด จึงได้อธิฐานต่อหน้าพระรัตนตรัยขอให้รอดปลอดภัยซึ่งก็เป็นไปตามนั้นจริง เมื่อฟาเสียนอายุ ๑๐ ปี บิดาเสียชีวิต มารดาอยู่ในสถานะไม่มีคนดูแลที่จะพึ่งพาอาศัย ลุงจึงขอให้ฟาเสียนลาสิกขาเพื่อมาเลี้ยงดูมารดา แต่ท่านยืนยันที่จะรักษาชีวิตพรหมจรรย์ต่อไป ไม่นานมารดาได้จากไปอย่างสงบท่านจึงไปทำธุระเรื่องงานศพจนเรียบร้อย ต่อมา ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้วได้ศึกษาพระธรรมวินัยกับอาจารย์หลายท่านเห็นความบกพร่องของพระวินัยจึงอยากจะจาริกไปอินเดีย รวบรวมเพื่อนได้ ๔ รูปคือ ๑.พระฮุยจิง (Hui Ching) ๒.พระเต๋าจิง (Tao Ching) ๓.พระฮุยหยิง (Hui Ying) ๔.พระฮุยเหว่ย (Hui Wei) จึงเดินทางไปในปี พ.ศ.๙๔๓ (ค.ศ.๔๐๐) ผ่านทะเลทรายและเอเชียกลาง ได้ทำหน้าที่อินเดียเป็นเวลา ๑๕ ปี จากนั้นเดินทางกลับทางเรือผ่านลังกาแล้วขึ้นฝั่งที่กวางตุ้ง ในบันทึกของพระถังซัมจั๋งยังได้ระบุนามของพระฟาเสียนด้วยว่าเป็นตัวอย่างในการบุกเบิกการเดินทางไปยังประเทศอินเดีย

¹ Samuel Beal. **Travel of Fah-Hian and Sung Yun.** (New Delhi: Rekha Printers Pvt. Ltd., 2003), P.1.

เมืองที่ท่านผ่านคือ

๑. แคว้นเซนเซน
๒. แคว้นโขตาน
๓. แคว้นกีหจา
๔. แคว้นทรทะ
๕. แคว้นอุทยาน
๖. เมืองชู่ไฮโต
๗. แคว้นคันทาระ
๘. เมืองตักกศิลา
๙. เมืองปุรุขปุระ
๑๐. นครระ (นครหาร)
๑๑. แคว้นโลฮี
๑๒. เมืองพิทะ
๑๓. เมืองมฤรา
๑๔. เมืองสังกาศยะ (สังกัสสะ)
๑๕. เมืองกันยากุพะชะ
๑๖. เมืองศาจี (สาเกต)
๑๗. เมืองสาวตถิ
๑๘. เมืองกบิลพัสดุ์
๑๙. เมืองรามคาม
๒๐. เมืองเวสาลี
๒๑. เมืองปาฏลีบุตร
๒๒. เมืองราชคฤห์
๒๓. ยอดเขาคิชฌกูฏ, สัตตบรรณคูหา
๒๔. พุทธคยา
๒๕. ภูเขาครุป่าทะ

- ๒๖. เมืองพาราณสี
- ๒๗. เมืองจัมปา
- ๒๘. เมืองตามลริปติ
- ๒๙. เกาะสิงหล
- ๓๐. เกาะชวา
- ๓๑. แหวมซานตุง
- ๓๒. เมืองหนานจิง

ท่านร่วมมือกับพระสงฆ์อินเดียที่เดินทางมาจีน ก่อนหน้าท่านเล็กน้อยคือ พระพุทธภักตร์ (Buddhabhadra) แปลพระไตรปิฎกและคัมภีร์จำนวนมากจากสันสกฤตเป็นภาษาจีน ท่านได้บันทึกการเดินทางของท่านไว้ เรียกว่า จดหมายเหตุพุทธอาณาจักร (The Record of Buddhist Kingdoms) เป็นผลงานให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ท่านมรณภาพอายุ ๘๘ ปี

๒. พระชงยหวิน (ชุงหยุน)

พระชงยหวิน (Song Yun) ท่านนี้เป็นชาวเมืองตุนหวง (Dunhuang) มณฑลกลานสูซึ่งเป็นเมืองที่มีการขุดเจาะถ้ำสังฆารามทางพุทธศาสนาที่หน้าผามากมาย ท่านได้เดินทางไปอินเดียกับพระเถระฮุยเจิง (Hwui Seng) จากวัดจงลีสังฆาราม เมืองฉางอัน เป็นคณะที่ ๒ ต่อจากพระฝ่าเสียนโดยพระราชโองการของพระนางหูไทเฮา แห่งราชวงศ์เหว่ยเหนือ คณะเดินทางออกจากจีน พ.ศ. ๑๐๖๑ (ค.ศ. ๕๑๘) ได้ผ่านแคว้นโชนัน อุทยาน ตักกสิลาและคันทาระ ได้พระสูตรที่สำคัญจำนวนมากถึง ๑๗๐ คัมภีร์ ล้วนเป็นภาษาสันสกฤต และคณะได้เดินทางกลับใน พ.ศ. ๑๐๖๔ (ค.ศ. ๕๒๑) รวมเวลาที่เดินทาง ๓ ปีเศษ^๒ ท่านได้เขียนบันทึกไว้แปลเป็นภาษาไทยโดยอาจารย์

² Ibid., P.175-207.

ชีว ชูหลุนในหนังสือ ลัทธิทางสังฆาราม ทั้งสองท่านนี้มีรณภาพปิโหน
อายุเท่าไรนั้นไม่มีข้อมูลบอกไว้

ข้อมูลพระสงฆ์จีนต่อจากนี้ไป ส่วนใหญ่มาจากหนังสือ
พระสงฆ์จีนในอินเดีย (Chinese Monks in India) ที่บันทึกโดย
พระอาจารย์ฮ้อจิง (I-Hsing) ที่เดินทางไปอินเดีย พ.ศ.๑๒๑๔ ได้
บันทึกไว้ระหว่างที่เดินทางกลับและพำนักที่เกาะสุมาตรา (Sumatra
Island) ประเทศอินโดนีเซียได้รายงานไว้ทำให้ทราบว่าในระหว่าง
พ.ศ.๑๐๐๐ ถึง พ.ศ.๑๒๐๐ นั้นเป็นยุคที่พุทธศาสนาในจีนฟื้นตัวและ
กำลังเจริญรุ่งเรืองมาก ภายใต้การอุปถัมภ์ของจักรพรรดิราชวงศ์ถัง
ทำให้พระสงฆ์จีนยอมลำบากเพื่อเดินทางจาริกมาศึกษาพระธรรม
ที่ประเทศอินเดียเป็นจำนวนมาก หลังจากที่พระอาจารย์ฮ้อจิงได้
มรณภาพแล้วก็ยังมีพระสงฆ์จีนจำนวนมากที่เดินทางไปอินเดีย แต่
เราก็ได้ข้อมูลน้อย เพราะหลายท่านได้บันทึกเรื่องราวไว้ แต่บันทึก
นั้นได้หายไปหมด ด้วยสาเหตุต่างๆนานา ต่อจากนี้ไปคือรายชื่อของ
พระสงฆ์จีนจากหนังสือ พระสงฆ์จีนในอินเดีย ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. พระชวนเจา หรือเฮียนเจี้ยว (Hsuan Chao)
๒. พระเต้าจีหรือเต้าฮี (Dao Hsi)
๓. พระชือเปียน หรือชือเปียง (Shih Bien)
๔. พระอานันทวรมัน (Anan-Ye-Po-Mo, Ānandavarman)
๕. พระฮุยเย่หรือฮุยเจี๋ยบ (Hwui Yeh)
๖. พระชวนไต หรือเฮียนไท่ (Hsuan Tai)
๗. พระชวนโก หรือเฮียงซัก (Hsuan Ko)
๘. พระโพธิธรรม (Fo-To-Ta-Mo, Bodhidharma)
๙. พระเต้าฟาง หรือเต้าฮวง (Dao Fang)
๑๐. พระเต้าเซ็งหรือเต้าแซ (Dao-Sheng)

๑๑. พระจางหมิ่น หรือเซียเมี่ยง (Chang Min)
กับสามเณร ๑ รูป
๑๒. พระมตีสิงหะ (Mo-Ti-seng-Ho, Matisinha)
๑๓. พระชวานฮุ่ย หรือเฮียนหวย (Hsuan Hui)
๑๔. พระจิตรวรมัน (Citravarman)
๑๕. พระล่งฝ่า หรือล่ง (Lung Fa Shih)
หรือเคารวธรรม (Gaurdharma)
๑๖. พระหมิงหยวนหรือเม่งเอี้ยง (Ming Yuan)
๑๗. พระอีหลาง หรืออีล้ง (I-Lang)
๑๘. พระฮุ่ยหนิง หรือฮ่วยล้ง (Hui-Ning)
๑๘. พระหยุนจี หรืออู่ฉี (Yun-Chi)
๑๙. พระโมกษเทพ (Mokṣadeva)
๒๐. พระกุยชุง หรือกุยชง (Kuei Chung)
๒๑. พระฮุ่ย-เย็น หรือฮุ่ยเสียม (Hui Yen)
๒๒. พระสินตี้ว (She-Li-To-Fa-Mo)
๒๓. พระจีซิง หรือตี๋เหิง (Chih-Hsing)
๒๔. พระต้าเซ่งเต็ง (Da-Cheng-Teng)
หรือพระมหายานประทีป (Mahāyanapradīpa)
๒๕. พระสังฆวรมัน (Saṅghavarman)
๒๖. พระปี้อันหรือปี้ไหง (Pi-An)
๒๗. พระตี๋ไหง (Di Ngi)
๒๘. พระตันชุน หรือท่าหยุน (Tan Jun)
๒๙. พระฮุ่ยฮุ่ย หรือฮุ่ยฮุ่ย (I-Hui)
๓๐. พระฮุ่ยหลุน หรือฮุ่ยล่ง (Hui Lun)
๓๑. พระเสวียนเจา (Hsuan Chao)
๓๒. พระคุณจริต (Guṇacarita)
๓๓. พระเต้าหลิน หรือเต้าลิม (Dao Lin)

๓๔. พระตันกวง หรือทำกวง (Dan Kuang)
๓๕. พระฮุยหมิง หรือฮุยเหมิง (Hui Ming)
๓๖. พระชวานก้วย หรือเฮียนค้อย (Hsuan Kuei)
๓๗. พระฉานซิง หรือเสียงเหิง (Shan Hsing)
๓๘. พระหลิงหยุน หรือเล่งฮุ้น (LingYun)
๓๙. พระเซ็งเซ หรือเจงเตียก (Sheng Che)
๔๐. พระชวานหยู หรือเฮียนอิว (Hsuan Yu)
๔๑. พระจื่อฮุง หรือตี้ฮัง (Chih-Hung)
๔๒. พระอู่ซิง หรือป่งเฮง (Wu Hsing)
๔๓. พระเสวียนจิ้น (Xuan Jin)
๔๔. พระไตจิง (Dai Jing)
๔๕. พระเจงกู่ หรือสาละคุปตะ (Sālagupta)
๔๖. สามเณรไฮวเงียบ หรือสังฆเทพ (Saṅghadeva)
๔๗. พระเต้าฮัง (Tao Hung) หรือพุทธเทพ (Buddhadeva)
๔๘. พระปี้ชุย หรือฮาบลั้ง (Pi-chiu)
หรือธรรมเทพ (Dharmadeva)
๔๙. พระซือเฮง (Tsu Heng)
๕๐. พระฮุยเซียง (Hui Xiang)
๕๑. พระจิ้นเฮง (Jin Heng)
๕๒. พระฮุยเปียง (Hui Piang)
๕๓. พระธรรมปาละ (Dharmapāla)
๕๔. พระเสวียนนี่ (Xuan Ni)
๕๕. พระเสวียนเจง (Xuan Jeng)
๕๖. พระเต้าเจี้ย (Dao Jia)
๕๗. พระตี้เคียม (Di Kiam)
๕๘. พระตี้ฮู่ (Di Wu)
๕๙. พระตี้เอียง (Di Iang)

๖๐. พระป้อฮุ้น (Bo Hun)
 ๖๑. พระเจ็งเกง (Jeng Keng)
 ๖๒. พระฮุ่ยตัก (Hui Tak)
 ๖๓. พระเจ็งเสี่ยว (Jeng Siao)
 ๖๔. พระฮุ่ยกัก (Hui kak)
 ๖๕. พระฮุ่ยไฮว่ (Hui Hwai)
 ๖๖. พระจูคือเกียเซีย (Zhu Kie Kia Sia)
 ๖๗. พระธรรมารัณย์ (Dharmāranya)
 ๖๘. พระฮุ่ยหยวน (Hui Yuan)
 ๖๙. พระตีเม้ง (Di Meng)
 ๗๐. พระเต้าซ่ง (Dao Hsung)
 ๗๑. พระท่าฉ้วน (Tam Chau)
 ๗๒. พระท่าฮัก (Tam Hak)
 ๗๓. พระเซ่งเต็ก (Seng Tek)
 ๗๔. พระธรรมเกียรติ (Dharmakīrti)
 ๗๕. พระเจ็งเม้ง (Jeng Meng)
 ๗๖. พระท่าลั้ง (Tam Lang)
 ๗๗. พระเต้าโพว (Dao Puo)
 ๗๘. พระเต้าไท่ (Dao Thai)
 ๗๙. พระเสวียนเซ่ง (Xuan Seng)
 ๘๐. พระเสวียนยุย (Xuan Yui)
 ๘๑. พระเจ็งเปี้ยว (Jeng Biao)
 ๘๒. พระเต้าเฮียะ (Dao Hia)
 ๘๓. พระฮุ่ยน้ำ (Hui Nam)
 ๘๔. พระฮุ่ยเซ็ง (Hui Seng)
 ๘๕. พระซ่งฮั้ง (Song Hung)
 ๘๖. พระฮ้วงฮุก (Huang Huk)

๘๗. พระจือท่ง (Zue Tong)
 ๘๘. พระเสวียนลัก (Xuan lak)
 ๘๙. พระฮุ้นคี (Hun Kie)
 ๙๐. พระป้อเซียม (Bo Xiam)
 ๙๑. พระเต่าซุ้ย (Dao Sui)
 ๙๒. พระเจ่งท่า (Jeng Tam)
 ๙๓. พระตี้จิว (Di Jiew)
 ๙๔. พระเจ่งฮุย (jeng Hui)
 ๙๕. พระเสวียนป้อ (Xuan Bo)
 ๙๖. พระตี้เจียว (Di Jiaw)
 ๙๗. พระเจ่งลุก (Jeng Luk)
 ๙๘. พระฮุยยิด (Hui Yid)
 ๙๙. พระฮุยเที่ยว (Hui Tiao)
 ๑๐๐. พระบุกคง (Buk Kung)
 ๑๐๑. พระง่อคง (Gho Kung)

พระสงฆ์เหล่านี้เพียรพยายามผ่านอันตรายนานาประการ เช่น ข้ามทะเลทรายที่ร้อนระอุ ข้ามภูเขาที่มีหิมะปกคลุมอันหนาวเหน็บ ผ่านโจรผู้ร้ายที่คอยดักปล้น ผ่านไข้ป่าที่ชุกชุม ผ่านสัตว์ร้ายที่หมายปองชีวิตในป่าลึกไปยังอินเดีย บางรูปทำสำเร็จคือเดินทางไปยังอินเดียจำพรรษาในอารามต่าง ๆ บางรูปมรณภาพที่นั่น บางรูปเดินทางกลับ แต่มามรณภาพเสียกลางทาง บางรูปกลับมาถึงเมืองจีนสำเร็จ บางรูปเมื่อมาถึงแล้วได้บันทึกเรื่องราวไว้อย่างละเอียด แต่บันทึกนั้นได้สูญหายไปเพราะสงครามกลางเมืองในจีนหลายครั้ง เพราะจักรพรรดิบางพระองค์พยายามที่จะทำลายพุทธศาสนา สิ่งทำลายวัดวาอาราม หลักฐาน หรือเอกสารทางพุทธศาสนาถูกทำลายเสียหายไปมาก จึงมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เหลือหลักฐานมาจนถึงปัจจุบัน

๓. ประวัติพระถังซัมจั๋ง (เสวียนจั้ง)

พระอาจารย์เสวียนจั้ง (Xuan Zang) หรือที่คนไทยรู้จักดีคือ **พระถังซัมจั๋ง** ภาษาจีนเขียนเป็น 玄奘 คำว่า ถัง เป็นนามของราชวงศ์ คำว่า ซัมจั๋ง แปลว่า พระไตรปิฎก รวมความแล้วแปลว่า พระผู้ทรงพระไตรปิฎกแห่งราชวงศ์ถัง คำนี้เป็นคำที่ใช้เรียกเพื่อการยกย่อง ความจริงท่านหาได้ทรงจำ หรือท่องจำพระไตรปิฎกครบทุกหน้าไม่ เพียงแต่ท่านเป็นนักแปลพระสูตรจากสันสกฤตมาเป็นภาษาจีนมากที่สุดท่านหนึ่งเท่านั้นท่านได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งใน ๕ นักแปลที่สำคัญในประวัติพุทธศาสนาของจีนคือ ๑.พระกุมารชีพ (Kumārjīva) ชาวเอเชียกลาง แปล ๗๔ ปกรณ์ จำนวน ๓๘๔ ผูก ๒.พระปรมาภะ (Paramārtha) ชาวอินเดียจำนวน ๔๙ ปกรณ์ ๑๔๒ ผูก ๓.พระอาจารย์เสวียนจั้ง (Xuan Zang) ๔.พระอาจารย์อี่จั้ง (I-Tsing) ชาวจีน จำนวน ๕๖ ปกรณ์ ๒๓๐ ผูก ๕.พระอโหมวัชระ (Amoghavajra) ชาวอินเดีย แปล ๑๑๑ ปกรณ์ ๑๔๓ ผูก การแปลพระสูตรทางพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยต้นราชวงศ์สุย พ.ศ.๑๑๒๔ จนถึงต้นราชวงศ์ถัง พ.ศ.๑๓๔๓ รวมเวลา ๒๒๐ ปี มีจำนวน ๔๙๑ ปกรณ์ แยกเป็นผูกได้ ๒,๖๒๒ ผูก เมื่อตรวจสอบดูแล้วกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผลงานของพระถังซัมจั๋ง ชื่อภาษาจีนของท่านคือ 玄奘 ชัดเจนแล้ว แต่พอมีการแปลเป็นภาษาไทยและอังกฤษแล้วมีความแตกต่างกันมากมาย คือ

- ๑.ชื่อภาษาไทย (Thai Name) มีการเขียนหลายคำ เช่น
- ๑.๑. ฉบับภาษาไทยแปลโดย คุณคงเหลียน สีนุญเรื่องเขียนเป็น พระถังซัมจั๋ง
  - ๑.๒. ฉบับภาษาไทยแปลโดยคุณชิว ซูหลุนเขียนเป็น พระถังซำจั้ง

- ๑.๓. บางฉบับเขียนเป็น พระเสวียนจั้ง
 ๑.๔. บางฉบับเขียนเป็น พระเสวียนจ้าง
 ๑.๕. ในภาพยนตร์ประวัติของท่านล่าสุดเขียนเป็น พระเสวียนจั้ง
 ๑.๖. ฉบับอาจารย์เสถียร โพธิ์นันทะ เขียนเป็น พระเสวียนจั้ง ตามสำเนียงแต้จิ๋ว
 ๑.๗. ฉบับที่แปลจากระบบพินอิน (Pinyin) เขียนเป็น พระชวนจ้าง ทับศัพท์จากคำว่า Xuan Zang

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แปลจะแปลจากหลักฐานใด ชื่อเหล่านี้ขอให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นคนๆเดียวกัน ส่วนจะถามว่าคำไหนถูกต้อง คงยากที่จะยุติได้ ในฉบับนี้จะใช้คำว่า พระถังซัมจั๋ง เป็นหลัก

๒. ชื่อภาษาอังกฤษ (English Name) มีการเขียนหลายคำคือ

๒.๑ หนังสือประวัติพระถังซัมจั๋ง (The Life of Hiuen Tsiang) แปลโดย นายซามูเอล บีล (Samuel Beal) เขียนเป็น Hiuen Tsiang

๒.๒ หนังสือประวัติพระถังซัมจั๋ง ฉบับภาษาอังกฤษ (SI-YU-KI, Buddhist Records of the Western World) แปลโดย ซามูเอล บีล (Samuel Beal) เขียนเป็น Hiuen Tsiang

๒.๓ หนังสือรายงานงานพุทธศาสนาที่ปฏิบัติกันในอินเดียและแหลมมาเลย์ แปลโดยศาสตราจารย์เจ. ตากากุสุ (J. Takakusu) เขียนเป็น Hiuen Thsang

๒.๔ หนังสือประวัติภูมิศาสตร์อินเดียโบราณ (The Ancient Geography of India) แต่งโดยอเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม (Alexander Cunningham) ใช้คำว่า Hwen Thsang

๒.๕ หนังสือประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในอัฟกานิสถาน (History of Buddhism in Aghanistan) แต่งโดยศาสตราจารย์ ซี.เอส. อุปาสัก (C.S. Upasak) เขียนเป็น Hiuen Tsiang

๒.๖ หนังสือตามรอยพระถังซำจั๋งเดินทางไปอินเดีย (On Yuan Chwang's Travels in India) แต่งโดย นายโธมัส วัตเทอร์ (Thomas Watters) เขียนเป็น Yuan Chwang

๒.๗ ฉบับพินอิน (Pin Yin) หรือหน่วยงานราชบัณฑิตของจีน บัญญัติให้เขียนเป็น Xuan Zang ตามระบบพินอิน (Pinyin)

๒.๘ หนังสือศูนย์กลางของพุทธศาสนาในอินเดียโบราณ (Buddhist Centres in Ancient India) แต่งโดยศาสตราจารย์พินาเยนทรา นาถเชาฐรี (Binayendra Nath Chaudhuri) เขียนเป็น Huen Tsang

๒.๙ หนังสือพามิยัน ความท้าทายของมรดกโลก (Bamiyan, Challenge to World Heritage) แต่งโดยนาย เค. วาริกู (K. Warikoo) เขียนเป็น Hsuan Tsang

๒.๑๐ หนังสืออีกหลายเล่มเขียนเป็น Hsuan Chuang

จะเห็นได้ว่าการทับศัพท์ภาษาอังกฤษแตกต่างกันมากจนทำให้ผู้อ่านคิดว่าอาจจะเป็นคนละคนเลยก็ทีเดียว ในฉบับนี้จะเขียนตามแบบพินอินว่า Xuan Zang หนังสือที่ท่านจดบันทึกเรื่องราวการเดินทางไปยังอินเดียนั้นมี ๒ ฉบับด้วยกันคือ

ฉบับที่ ๑ เมื่อท่านเดินทางกลับจากอินเดียแล้ว ท่านได้เล่าเรื่องราวการเดินทางให้ลูกศิษย์ฟังคือพระสุ่ยหลี หรือสุ่ยลิบ ผู้เป็นศิษย์บันทึกไว้ จากนั้นได้เก็บรักษาไว้จนมาถึงปัจจุบัน ฉบับนี้ แปลไทยโดย คุณแดงเหลียน สิบญูเรื่อง มีการพิมพ์อีกหลายครั้ง

ฉบับที่ ๒ ภาษาจีนเขียนเป็น **ต้า ถัง ซิยูกิ** แปลว่า บันทึกการเดินทางสู่ประเทศตะวันตกในสมัยราชวงศ์ถังอันยิ่งใหญ่ คำว่าตะวันตกในที่นี้ไม่ได้หมายถึงยุโรป หรืออเมริกา แต่หมายถึงประเทศทางตะวันตกของจีน นั่นคืออินเดีย (India) ฉบับนี้ ท่านบันทึกด้วยตัวเองเพื่อน้อมถวายพระเจ้าถังไท่จง เพื่อทรงพิจารณา ซึ่งองค์จักรพรรดิก็กได้ลงพระปรมาภิไธยด้วย ฉบับนี้สมบูรณ์กว่าฉบับแรกมาก แปลเป็นภาษาไทยโดยอาจารย์ชิว ซูหลุน จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มติชน พิมพ์มาแล้ว ๒ ครั้ง

พระถังซัมจั๋งนามเดิมว่า **เฉินอี้** (陳祿 Chen Yi) บางฉบับกล่าวว่า **เฉินฮุย** แต่ทั้ง ๒ ชื่อนี้เขียนจากพยัญชนะคำเดียวกันออกเสียงต่างกัน เพราะยุคสมัยแตกต่างกัน ท่านเกิดที่เมืองตันหลิว มณฑลเหอหนาน (โฮหนาน, ฮื่อน้ำ) ประเทศจีน เมื่อ พ.ศ.๑๑๓๔ (ค.ศ.๖๐๒) เป็นบุตรคนที่ ๔ ของพ่อเฉินฮุย ปู่นามว่า **คัง** ปู่ทวดนามว่า **คิม** นามสกุลของท่านมีการเขียนแตกต่างกันดังนี้

๑. ฉบับแปลโดยคุณเคงเหลียน **สิบุญ** เรื่อง **กล่าวว้า** **ครอบครัวสกุล แท้ตัน** (Tan)

๒. ฉบับภาพประวัติพระถังซัมจั๋งของวัดโพธิ์แมนกล่าวว่า **นามสกุล แท้ตั้ง, แท้ตั้ง** (Tang)

๓. ฉบับที่ ๒ แปลโดยคุณชิว ซูหลุน **กล่าวว้า แท้เฉิน** (Chen)

๔. ฉบับภาษาอังกฤษแปลโดยคุณซามูเอล บील **กล่าวว้า แท้ชิน** (Chin)

๕. ฉบับภาพประวัติพระถังซัมจั๋งแปลโดยคุณอรุณ โรจนสันติ **กล่าวว้า แท้เฉิน** (Chen)

อย่างไรก็ตามคำว่าเงินกับคำว่าตั้งเป็นคำเดียวกัน คำว่าเงินเป็นภาษาจีนกลาง ส่วนคำว่าตั้งเป็นภาษาแต้จิ๋ว ท่านเป็นชาวตันหลิว เมืองไคฮง มณฑลเหอหนาน (โฮหนาน) (Henan) สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษนามว่า ตั้งกิงในสมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งบรรพบุรุษของท่านได้เคยปกครองเมืองไท่กู โยมบิดาชื่อ เงินฮุย (หุย) (Chen Hui) ศึกษาในลัทธิขงจื้อ ปู่นามว่า เงินคัง (Chen Kang)³ พระถังซัมจั๋งมีพี่น้อง ๔ คนตัวท่านเป็นที่ ๔ เป็นคนสุดท้าย พี่สาวคนโตนามว่า จางชื่อ พี่ชายคนที่ ๒ นามว่า เงินซู (Chen Su)

สมัยนั้นจีนปกครองโดยจักรพรรดิราชวงศ์สุย บ้านเมืองวุ่นวายเป็นกลียุค ได้มีขุนศึกตั้งตัวเป็นใหญ่ คือ หลี่ชื่อหมิน (Li Shimin) ต่อมาได้สถาปนาราชวงศ์ถังขึ้นได้พระนามว่า จักรพรรดิถังไท่จงฮ่องเต้ เมื่ออายุ ๑๐ ปีพี่ชายคนที่ ๒ นามว่า เจียงเจี๋ยบ (เซียงเจี๋ยบ) ฉบับที่ ๒ เรียกว่า เงินซู ได้บวชเป็นสามเณรที่วัดจิงถู่ (เจ็งโถ้วยี่, แจ้งโถ้วยี่, วัดสุขาวดี) เมืองตงโตว (ลั่วหยาง) ได้ชื่อใหม่ว่า ฉางเจี๋ย แวะมาเยี่ยมที่บ้านได้เห็นน้องชายมีความฉลาด ปฏิภาณไหวพริบดี เหมาะสมที่ เป็นผู้สืบทอดอายุพระศาสนา จึงให้ไปอยู่วัดด้วย

ในรัชกาลพระเจ้าสุยเหวินตี้ (Sui Wen Di) องค์ฮ่องเต้ก่อนหน้านั้นมีพระราชโองการอนุญาตให้อุปสมบทโดยเสรี ปรากฏว่าคนออกบวชมาก ทั้งที่ตั้งใจ และหลบหนีการเกณฑ์ทหาร และหลบภาษีด้วย พอมาถึงสมัยฮ่องเต้สุยหยางตี้จึงสั่งห้ามยกเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเท่านั้น

ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้าสุยหยางตี้ (Sui Yang Di) แห่งราชวงศ์สุย มีพระราชโองการอุปสมบทพระสงฆ์ ๑๔ รูป (บางฉบับกล่าวว่า ๒๗ รูป) มีคนที่มีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์หลายร้อยคน ท่านมีอายุน้อย ไม่เข้าเกณฑ์สักอย่างจึงได้ยื่นที่ริมประตูหอหลวง

³ Li Rong Xi. *The Great Tang dynasty Record of the Western World*. (California: BDK, 1996), 13.

ขณะนั้น เจิ้งชิ่งกั๋ว (แต่เซี่ยงกั๋วะ) ข้าหลวง ซึ่งเป็นเสนาบดีฝ่ายยุติธรรมมีหน้าที่ดูแลกิจการทางศาสนา มีความชำนาญในการดูบุคลิกลักษณะแลเห็นท่านจึงประหลาดใจถามว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร ท่านจึงตอบตามความจริง ท่านข้าหลวงถามต่อว่าอยากบวชด้วยหรือ ท่านอาจารย์กล่าวว่าอยากจะบวช แต่มีคุณสมบัติยังไม่ครบ ท่านเสนาบดีถามต่อว่าจะบวชเพื่ออะไร คำตอบที่ได้คือ เพื่อสืบเชื้อสายพระตถาคตเจ้า และเผยแผ่พระธรรมวินัยเท่าที่ตกทอดมาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป ท่านข้าหลวงซาบซึ้งในคำตอบของเด็กอายุ ๑๓ ขวบ จึงแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ว่า การที่ให้ศึกษาเล่าเรียนนั้นไม่ยาก แต่จะหาคนลักษณะเหมาะสมแบบนี้มันไม่ง่าย จึงเห็นควรให้บวช ถ้าเด็กคนนี้ได้บวชคงจะเป็นพุทธสาวกที่ยอดเยี่ยม ท่านจึงได้รับการบวชเป็นสามเณรตามพระราชโองการ

เมื่อได้บรรพชาเป็นสามเณรแล้วก็จำพรรษาในวัดจึงอยู่กับพี่ชาย ในวัดมีพระอาจารย์ที่เก่งอยู่รูปหนึ่งนามว่า พระอาจารย์จิ่งฮู่ยี่ (แก๊ง)ท่านจึงได้เรียนคัมภีร์มหาปรินิพพานสูตร จากนั้น ได้เรียนมหายานสัมปริครหศาสตร์กับพระอาจารย์ฮู่ยี่เหยียน (เจี้ยม) ต่อมาบ้านเมืองวุ่นวายเพราะเปลี่ยนราชวงศ์ ท่านจึงชวนพี่ชายไปอาศัยที่เมืองฉางอาน (ซีอาน) ด้วยกัน บรรยากาศในช่วงนั้นเน้นการทำสงครามรบพุ่งแย่งชิงอำนาจกัน คำสอนพระตถาคตเจ้าจึงไม่เป็นที่ชื่นชอบ ท่านเกิดความสลดใจ จึงเดินทางไปเมืองเซ่งโต้ว ศึกษาคัมภีร์มหายานสัมปริครหศาสตร์ และอภิธรรมศาสตร์กับพระอาจารย์กีเซี่ยม พ.ศ.๑๑๖๓ ได้เดินทางไปศึกษาพระวินัย และอื่นๆกับอาจารย์หลายสำนักเช่น พระอาจารย์ฮิว พระอาจารย์ซิม จากนั้น ได้ศึกษาคัมภีร์สัตยสัททวิภวกรรมศาสตร์ และศึกษาคัมภีร์โกศศาสตร์กับพระอาจารย์กั๊ก

ในปลายรัชกาลพระเจ้าสุยหยางตี้ไม่พัฒนาประเทศชาติหมกมุ่นแต่ในเรื่องสุรา และนารี จึงเกิดกบฏมากมาย สองพี่น้องหนีไป

อยู่ฉางอาน (ซีอาน) แล้วพักที่วัดจงเหยียน แต่ก็ผิดหวังเพราะฉางอานเป็นเมืองใหญ่โตแต่หาสถานที่ศึกษาธรรมได้ยากมาก จึงตัดสินใจย้ายไปเสฉวน ประกอบกับพระอาจารย์คง และพระอาจารย์จิ่งอยู่กำลังจะไปเสฉวนด้วย เสฉวนในสมัยนั้นจึงกลายเป็นสถานที่ชุมนุมของคณาจารย์ที่เก่งด้านพุทธศาสนา ท่านจึงได้เดินทางไปเสฉวนด้วย

มาถึงเสฉวนพักที่วัดคงอยู่ เมืองเฉินตู ศึกษากับอาจารย์หลายรูปได้เห็นความบกพร่องพระธรรมวินัยของจีนที่ไม่สมบูรณ์ แม้แต่คัมภีร์ชื่อเดียวกันแต่คนละฉบับแปลคนละครั้งก็มีข้อความแตกต่างกัน ต่างฝ่ายต่างอ้างว่าฉบับของตนเองถูกต้องที่สุด ไม่มีใครยอมรับว่าของตนเองบกพร่อง จนไม่รู้จะยึดฉบับใดเป็นหลัก

ท่านได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุที่เมืองเฉินตูใน พ.ศ.๑๖๖๕ จากนั้นได้ออกเดินทางกลับไปเมืองฉางอานอีกเพื่อศึกษาพระสูตรที่สำคัญอื่นๆ ได้อาศัยปะปนไปกับพ่อค้าถึงเมืองจิงโจว มณฑลเหอเป่ย์ พักที่วัดเทียนหวง พระเถระที่อยู่วัดนี้ทราบข่าวต่างนิมนต์ท่านแสดงธรรมในเรื่องมหายานสัมปรีครหศาสตร์และอภิธรรมศาสตร์ มีผู้คนเข้ามาฟังมากมายรวมทั้ง หลี่กู่ย เจ้าเมืองฮั่นหยางด้วย แสดงธรรมจบมีคนถวายไทยธรรมจำนวนมากแต่ท่านก็ไม่รับเป็นส่วนตัวมอบให้วัดหมด

ระหว่างที่เดินทางจากเสฉวนมายังฉางอานนั้น ได้มาถึงเมืองเซียงโจว ได้พบพระธรรมอาจารย์อยู่ชิว ได้ศึกษาสังยุตต-มหุทัยศาสตร์กับท่าน ๘ เดือนจึงจบได้รับความชมเชยเป็นอย่างมาก ออกจากเมืองเซียงโจวแล้วเดินทางต่อไปยังเมืองเจ้าโจว ได้ศึกษาโกศศาสตร์กับพระธรรมอาจารย์เต๋าเซินใช้เวลา ๑๐ เดือนจึงอำลาจากไป จากนั้นเดินทางถึงเมืองฉางอาน เมื่อมาถึงตอนนั้นฉางอานสงบ และปลอดภัยแล้ว จึงได้มาศึกษาธรรมกับพระธรรมอาจารย์ฝ่าฉาง กับพระอาจารย์เซียงเปี่ยน ทั้งสองท่านชำนาญในหลักธรรม

ทั้งของฝ่ายหินยาน และมหายาน

มาถึงตอนนี้ท่านเห็นถึงความบกพร่องทางพระวินัยอยู่
เนื่องๆ จึงมีความคิดอยากนำพระไตรปิฎกที่สมบูรณื้มายังประเทศจีน
ประกอบกับได้เห็นพระสงฆ์อินเดียหลายท่านไปจำพรรษา และแปล
คัมภีร์ที่จีนชักชวนให้ไปสืบพระศาสนา และแสวงหาพระไตรปิฎก
ฉบับที่สมบูรณื้ จึงมีใจอยากเดินทางไปยังพุทธภูมิท่านยังกล่าวว่า
สมัยโบราณยังมีพระสงฆ์จีนเดินทางไปยังประเทศตะวันตกได้แล้ว
คือ พระอาจารย์ฝ่าเสี้ยน (ฟาเทียน) กับพระจื่อเหยียน (จีเย่น)
เหตุไฉนคนรุ่นหลังจึงไม่เจริญรอยตามแนวทางอันประเสริฐของท่าน
เหล่านั้น แต่ในเวลานั้น เพิ่งจะเปลี่ยนแผ่นดินจากราชวงศ์สุยเป็น
ราชวงศ์ถัง มีการประกาศห้ามประชาชนเดินทางออกนอกประเทศ
ท่านแม้จะพยายามอยากเดินทางไปแต่ก็ไม่สำเร็จเพราะทุกคนกลัว
พระราชอาญาทั้งหมด

๓.๑ ออกเดินทางไปยังตะวันตก

พ.ศ.๑๑๗๐ (ค.ศ.๖๒๗) ขณะอายุ ๒๕ ปี ท่านทำเรื่อง
ขออนุญาตออกนอกประเทศแต่ไม่ได้รับอนุญาตพวกที่อยากจะ
เดินทางไปประเทศตะวันตกด้วยกันจึงท้อ แล้วยกเลิกแผนการ
เดินทางเหลือท่านรูปเดียวที่ยังมุ่งมั่นในความตั้งใจ ในขณะนั้นมี
พระสงฆ์รูปหนึ่งนามว่า เชี่ยวต้า (เข้าตัด) ชาวเมืองไท่โจว (ซึ่ง
จีว) มณฑลกานสูได้มาศึกษาคัมภีร์มหาปรินิพพานสูตรที่ฉางอาน
เมื่อศึกษาจบแล้วกำลังจะกลับเมืองเดิม ท่านจึงอาศัยเดินทางไป
ด้วย เมื่อมาถึงเมืองไท่โจวท่านได้พบชาวเมืองลันจีว มณฑลกาน
สูกำลังจะกลับบ้านท่านจึงขอตามไปด้วย เมื่อมาถึงเมืองลันจีวแล้ว
พบชาวเมืองเหลียงโจว (เลียงจีว) มณฑลกานสูเอาม้ามาส่งให้เจ้า
พนักงานจึงขอตามไปด้วย พักที่เมืองเหลียงโจว (เลียงจีว) เป็นเวลา

๑ เดือนเศษได้แสดงมหาปริณิพพานสูตร มหายานสัมปริครหสูตร และปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร เมืองนี้เป็นชุมทางพ่อค้าจากภาคตะวันตกของจีนชื่อเสียงของท่านจึงเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น ในขณะที่กำลังเรื่องไม่อนุญาตให้พลเมืองออกนอกราชอาณาจักรได้ประกาศไปแล้ว **หลี่ต้าเลียง (Li Da Liang, หลี่ใต้เหลียง)** ผู้ว่าราชการเมืองเหลียงโจว (เลียงจิ๋ว) จึงได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

ข่าวการเดินทางไปยังประเทศตะวันตกของพระสงฆ์จีนรูปหนึ่งแพร่สะพัด ท่านผู้ว่าจึงได้นิมนต์ท่านมาหาที่จวนผู้ว่าสอบถามวัตถุประสงค์ในการเดินทางไปยังตะวันตก ท่านจึงเล่าว่าจะไปสืบทอดพระธรรมเพราะเห็นความบกพร่องแห่งพระธรรมวินัยในดินแดนจีน ท่านผู้ว่าเข้าใจแต่ก็ไม่อาจจะอนุญาตได้เพราะเป็นคำสั่งจากส่วนกลาง เพราะถ้าฝ่าฝืน ตัวผู้ว่าเองจะถูกลงโทษแทน เมื่อถึงทางตัน ท่านไม่รู้จะปรึกษาใครต่อ จึงได้แต่สวดมนต์รอในวัด อธิษฐานต่อหน้าพระพุทธปฏิมาและพระโพธิสัตว์เนื่องนิตย์

โชคดีเป็นของท่าน ในระหว่างที่จวนบัญชาอยู่นั้น ได้มีพระสงฆ์ชาวฮ่อไซ นามว่า**พระฮฺวยเว่ย (Hwui Wey, ฮฺวยอฺย)** มาพำนักที่วัดที่ท่านพำนักอยู่ได้ทราบข่าวว่าท่านประสงค์จะไปประเทศพราหมณ์ (อินเดีย) จึงมาหาทั้งได้ฟังธรรมจากพระถังซัมจั๋งจึงมีความเคารพได้ขันอาสาโดยมอบให้ศิษย์ ๒ คน **สามเณรฮฺวยหลิน (Hwui Lin, ฮฺวยลิม)** กับ**สามเณรเต้าเจิง (Dao Cheng, เต้าเจี๋ย)** นำพาในการเดินทางไปในทางลับ นับแต่นี้ต่อไปการเดินทางถือว่าเป็นความลับสุดยอด เพราะเป็นเรื่องผิดกฎหมายมีสิทธิ์ถูกจับได้ตลอดเวลา ท่านจึงเดินทางกลางคืน และพักในกลางวัน เมื่อเดินทางมาได้หลายวันในที่สุดก็มาถึง**เมืองกัวโจว (กวยจิ๋ว)** มณฑลกานซู เมื่อมาถึงที่นี้ **ตู่กู่ต้า (ตู่โกวตั๊ด)** ผู้ว่าราชการเมืองนี้ทราบข่าวออกมาต้อนรับด้วยความยินดี นับเป็นเรื่องแปลกไม่น้อย ที่ท่านผู้ว่าออกมาต้อนรับอาจจะ

เป็นเพราะเมืองนี้ยังไม่ได้รับราชโองการ หรืออย่างไรไม่ทราบ ขนาดหลบหนีมายังทราบ และมาต้อนรับอย่างดี เป็นไปได้ที่ท่านผู้ว่าเป็นคนศรัทธาในพุทธศาสนามาก

พระถังซัมจั๋งสอบถามพ่อค้าและคนชำนาญทางว่าจะเดินทางไปตะวันตกสภาพการณ์เป็นอย่างไร พวกพ่อค้าจึงแจ้งว่าถ้าออกเดินทางไปทางตะวันตกอีก ๕๐ ลี้ (๒๕ กิโลเมตร) จากเมืองนี้จะเจอแม่น้ำสายเขียว นามว่าแม่น้ำฮู่หลู่ (ฮู่ลู่) ตอนปลายกว้าง ตอนต้นแคบทางทิศเหนือของแม่น้ำที่แคบจะมีด่านที่สำคัญคือ **ด่านเยียนเหมินกวน (เง็กมิงกวน)** ผู้คนต้องผ่านด่านนี้ จากนั้น จะมีหอคอยอีก ๕ แห่ง ทั้ง ๕ หอคอยนี้จะห่างกันทุก ๑๐๐ ลี้ (๕๐ กิโลเมตร) จะมีเจ้าหน้าที่ตรวจการณ์ตลอดเวลากลางวัน และกลางคืน ระหว่างหอคอยที่ ๑ ถึงหอคอยที่ ๕ นั้นจะไม่มีหญ้า และน้ำเลยนับว่าอันตรายมากทั้งคน และสัตว์ เพราะเป็นพื้นที่ทะเลทรายล้วนๆ เลยทะเลทรายนี้ไปจะเป็นทะเลทรายอีกแห่งนามว่า **ม่อเฮ้อเอี้ยน (มกฮ่อเอียง)** อันเป็นเขตแดนของเมืองฮู่อู่ (ฮามิดในมณฑลซินเจียงของจีน) เป็นอันว่าเขตแดนของจีนแห่งราชวงศ์ถังในยุคที่พระถังซัมจั๋งออกเดินทางนั้น สิ้นสุดที่หอคอยที่ ๕ ถ้าผ่านไปได้แสดงว่าออกนอกประเทศได้แล้ว

ต่อมา **หลี่ซัง (หลี่เซียง)** เจ้าหน้าที่ของเมืองได้รับคำสั่งจากราชสำนักว่ามีพระสงฆ์รูปหนึ่งนามว่า **เสวียนจั้ง (เฮียนจั้ง)** กำลังจะหลบหนีออกนอกเมืองจึงได้มีคำสั่งจับกุม เขาเป็นคนศรัทธาในพุทธศาสนา มาก จึงมาเข้าพบแล้วสอบถามว่าท่านใช้คนในหมายจับหรือไม่ท่านได้แต่ก้มหน้า ไม่ตอบแต่ประการใดท่านหลี่จึงถามอีกรอบว่า ท่านอาจารย์ควรพูดความจริง โยมเป็นชาวพุทธ มีอะไรจะให้ช่วยเหลือได้บ้าง เมื่อทราบเช่นนั้น ท่านจึงยอมเล่าความจริงให้ทราบ เมื่อทราบความจริงจึงได้ชมเชยว่า ท่านอาจารย์เป็นยอดพระจริง ๆ โยมจะฉีกหมายจับทิ้งแล้วรีบออกเดินทางเถิด พูดจบ ท่านหลี่ยังได้

ถวายอุปกรณ์ยังชีพในทะเลทรายเช่น ข้าวสุกตากแห้ง ถุงหนึ่งใส่น้ำ ตีม หญ้าแห้งผสมรำสำหรับม้า ถุงมือ ถุงเท้า หมวก ทำจากขนสัตว์ ใช้ในยามอากาศหนาวจัด และสิ่งจำเป็นต่าง ๆ

พระถึงซัมจังตั้งใจที่ทางเปิดสะดวก แต่การจะเดินทาง ไปข้างหน้านั้นไม่ง่าย สามเณร ๒ รูปที่มาด้วยคือสามเณรเต้าเจิง ขอไปเมืองตุนหวง เหลือแต่สามเณรฮุยหลิน แต่ก็อ่อนแอ ท่านจึง ให้กลับสู่อารามที่พบกัน จึงไปหาม้ามาได้ ๑ ตัว ได้มาแล้วแต่คน นำทางไม่มี จึงได้แต่ไปกราบพระปฎิมาพระศรีอริยเมตไตรยในวัด อธิษฐานขอพรเพื่อให้การเดินทางสำเร็จ ตื่นเข้ามาพระสงฆ์ชาวฮั่น นามว่า **พระตะม้อ** (ตักม้อ, โภทิสธรรม Bodhidharma) มาหาท่าน แล้วเล่าว่า ผันเห็นท่านนั่งบนดอกบัวบายหน้าไปทางตะวันตกเป็นที่น่าอัศจรรย์ ได้ฟังดังนั้น ท่านก็ตั้งใจเพราะเป็นนิมิตหมายแห่งความสำเร็จ แต่ก็เตือนตนตลอดเวลาว่าเป็นเพียงความฝัน ยึดเป็นสาระอะไรไม่ได้สัก

ช่วงบ่ายนั้นเอง มีพ่อค้าชาวฮั่นเข้ามากราบพระศรีอริยเมตไตรยในวัดที่ท่านพักเมื่อคืบเคยจึงถามได้ความว่าเขาชื่อ สะพันทะ (หรือ พันท้อ แซ่เจี๊ยะ) ท่านจึงได้ให้ศีล ๕ แล้ว เขาก็ลากลับไป ไม่ซำก็นำผลไม้ และขนมมาถวาย จึงเล่าจุดประสงค์ในการเดินทางให้ฟัง เขายินดียิ่ง จึงรับปากจะช่วยเหลือให้ผ่านด่านคือหอคอย ทั้ง ๕ เมื่อได้ยินแบบนี้ท่านจึงคลายความกังวลได้ระดับหนึ่ง เมื่อเวลานัดหมายมาถึงนายสะพันทะชาวฮั่นจึงได้พาชายแก่ชาวฮั่นและม้าแก่สีแดงมาด้วยเมื่อมาถึงจึงแนะนำว่าท่านผู้เฒ่านี้คือผู้ชำนัญทางเพราะท่านเดินทางไปมากกว่า ๓๐ เทีียวแล้ว ผู้เฒ่ากล่าวขึ้นว่า “หนทางนั้นอันตรายมากทะเลทรายที่กั้นอยู่มีแต่ภูตผีปีศาจ และลมร้อนถ้าประสบเข้ายากที่จะรอด พวกที่มาเป็นกลุ่มยังประสบเหตุการณ์ล้มตายเป็นจำนวนมากท่านคนเดียวจะรอดเหลือ” ท่านตอบ

ว่า “อาตมามีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยวที่จะเดินทางไปยังตะวันตกให้ได้ แม้จะต้องตายก็ตาม” เมื่อเห็นความมุ่งมั่นของท่านผู้เฒ่าชาวฮู้อิงจึงกล่าวว่า “เออละ ถ้าท่านจะต้องไป นั้นเอาม้าตัวนี้ของข้าพเจ้าไปอย่าได้ดูถูกว่า มันแก่ และผอมเพราะมันช้านานูทาง เดินทางมาแล้วกว่า ๑๕ เทียว จำทางได้ดี ม้าของท่านไม่มีประสบการณ์ จะไม่รอดเอาได้”

๓.๒ ฝ่าด่านหอคอยทั้ง ๕

ตอนพระถังซำจั๋งอยู่ที่นครฉางอาน (ซีอาน) ท่านได้เคยให้หมอดูนามว่า ฮ้อฮั่งตืด ทำนายว่าจะเดินทางไปประเทศตะวันตกสำเร็จหรือไม่ เขาทำนายว่าสามารถไปได้ และดูเหมือนจะนั่งม้าแก่สีแดง อานม้าล่งรัก ตอนหน้ามีเหล็กประกอบ เมื่อมาดูสถานการณ์ตอนนี้เหมือนจริงตามคำทำนายจึงทำให้ท่านชื่นใจว่าเป็นนิมิตหมายอันดี จากนั้นจึงเริ่มออกเดินทางไปกับนายสะพันทะชาวฮู้อิงโดยนั่งม้าสีแดงผอมนั่นเอง เมื่อมาถึงแม่น้ำฮู้อิง จึงทำสะพานข้ามชั่วคราว เมื่อข้ามได้แล้วก็มองเห็นหอคอยแต่ไกลในระหว่างที่นอนพักนั้นหนุ่มชาวฮู้อิงกลับมีอาการแปลกๆ เดินมาหาท่านแล้วก็กลับ ทำเอาท่านหลับไม่ลง ตื่นเข้ามาจึงได้สอบถามว่าเกิดอะไรขึ้น เขากล่าวว่า “หนทางข้างหน้าอันตรายมาก มีภูเขาน้ำเฉพาที่หอคอยเท่านั้น และการเดินทางครั้งนี้ก็ผิดกฎหมายด้วย ถ้าจับได้ตายแน่ กลับเถอะ” ท่านตอบว่า “อย่างไรเสียอาตมาก็ไม่กลับ” เขาจึงออกอาการหงุดหงิดอย่างมาก เขาพยายามให้ท่านเดินนำหน้า แต่ท่านไม่ยอมในที่ที่สุดจึงกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอยกเลิกไม่ไป เพราะมีลูกเมียต้องดูแล” ท่านจึงให้เขากลับโดยลำพัง ก่อนจากลา เขากล่าวว่า “ดูแล้วท่านคงไม่รอด ถ้าถูกจับได้อย่ามาขัดทอจนถึงข้าพเจ้าละกัน ไม่งั้นได้ตายหมูแน่” ท่านรับปากว่าจะไม่ขัดทอใดๆ จึงเดินลับสายตาจากไป

มาถึงตอนนี้ พระถังซัมจั๋งจะต้องออกเดินทางตัวคนเดียว โดยอาศัยกลางคืนออกเดินทาง กลางวันพักผ่อนหลบแดด และหลบ การตรวจจับจากทหารรักษาการณ์ชายแดนโดยอาศัยกองกระตูด ของมนุษย์ที่ผ่านมาแล้วล้มตายเป็นสัญลักษณ์คล้ำทาง แต่ก็ยังโชค ดีที่ม้าตัวนี้เคยผ่านเส้นทางนี้มาแล้ว ๑๕ ครั้ง มันจึงจำทางได้ดี เมื่อเดินทางมาได้พอสมควรก็มาถึงหอคอยที่ ๑ อยู่ข้างหน้า เพราะ กลัวทหารยามจะเห็นจึงแอบซ่อนตัวตอนกลางวันในหลุมทราย ตอนกลางคือแอบไปตักเอาน้ำมาใส่ถุงหนัง ไม่ทันไรเสียงลูกธนู แหวกอากาศปักอยู่เบื้องหน้าท่าน และยิงซ้ำตามมาอีกดอก ท่านจึง ร้องว่า “อย่ายิงๆ อาตมาเป็นพระสงฆ์” ว่าแล้วจึงม้าไปที่คอกหอย ทหารยามจึงพาไปพบผู้บัญชาการนามว่า **หวังเสียง (เฮ้งเซียง)** เขา เป็นชาวพุทธ เมื่อท่านได้อธิบายจุดประสงค์แล้ว จึงกล่าวว่า “ข้าพเจ้า ไม่ได้มีจุดประสงค์จะเอาโทษท่าน แต่จะส่งท่านไปเมืองตุนหวง ที่นั้นมี พระนักปราชญ์นามว่า **พระจางเจี๋ย (เตียวเก๋า)** ท่านเก่งมาก ท่าน สามารถไปศึกษากับพระเถระรูปนั้นได้” แต่ท่านยืนยันกรานว่าจะไม่กลับ ตะวันออกอีก

นายด่านเห็นความตั้งใจของท่านจึงเปลี่ยนใจ สนับสนุน ให้ท่านเดินทางต่อ แม้จะเป็นการขัดคำสั่งทางการก็ตาม ตื่นเข้ามา หลังได้พักแล้ว เขาจัดอาหารถวาย สั่งให้ลูกน้องเติมน้ำ จัดขนม เสียวเป็นเสบียงในการเดินทาง แล้วก็ขี่หลังม้าพร้อมลูกน้องไปส่งถึง ระยะ ๑๐ ลี้ (๕ กิโลเมตร) แล้วชี้ทางว่า “ท่านอาจารย์ไปเส้นทางนี้ นะอย่าหลงทางให้ระวัง เส้นทางนี้จะลัดตรงไปยังหอคอยที่ ๔ เลย ผู้คุมที่นั่น เป็นญาติของข้าพเจ้า นามว่า **หวังป้อหลง (เฮงเป็กหลง)** เขา เป็นคนดี เมื่อไปถึงจงบอกว่าข้าพเจ้าสั่งให้มา” ทั้งสองจึงจากลา ท่านจึงเดินทางคนเดียวพร้อมม้าผอมสีแดง เมื่อไปถึงหอคอยที่ ๔ คิดในใจว่าจะไม่แวะ จะผ่านเลยเพราะไม่อยากรบกวน แต่แวะเติม

น้ำ พลันลูกศรก็พุ่งมาเจียดสี่ข้างอีกครั้ง จึงได้ร้องไปเหมือนเดิม แล้วจูงม้าไปที่หอคอยแล้วบอกเหมือนที่หัวหน้าหอแรกแนะนำ ฝ่ายหวังป้อหลงได้ทราบว่าเป็นคนที่หวังเสียงส่งมา เขายินดีจึงนิมนต์ให้พักแล้วจึงถวายถุงหนังสำหรับบรรจุน้ำขนาดใหญ่กับข้าวสาลีสำหรับม้า เมื่อจากลากันจึงกล่าวว่า “ท่านอย่าผ่านไปหอคอยที่ ๕ นะ หัวหน้าหอคอยนั้นเป็นคนกักขพะ มทะลุ ให้ไปทางนี้ อีก ๑๐๐ ลี้ (๕๐ กิโลเมตร) จะพบตาน้ำนามว่า เอี้ยเบ้ (ม้าป่า) จะได้เติมน้ำได้”

ท่านจึงออกเดินทางต่อไป เบื้องบนไม่มีสัตว์ปีก เบื้องล่างไม่มีสัตว์เลื้อยคลาน ปราศจากน้ำ และหญ้า เป็นเวลา ๔ คืน ๕ วัน เพราะน้ำ และหญ้าหมดลง แต่ท่านยังพยายามเดินทางต่อ โดยหวังว่าจะเจอตาน้ำ โดยไม่มีน้ำสักหยดลงท้อง ม้าก็ไม่ได้กินหญ้า ในใจภาวนาถึงพระอวโลกิเตศวรและสวดปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตรขอให้พ้นภัยในการเดินทางครั้งนี้ เมื่อเดินทางมาได้ ๑๐๐ ลี้ก็หลงทางหาตาน้ำไม่เจอ เมื่อตั้งถุงหนังออกมาว่าจะตักน้ำที่เหลือนิดหน่อยนั้นก็มาหกเสีย ทั้งคนทั้งม้าจึงเดินกววนไม่รู้จะไปทางไหน เมื่อหลงทาง หมดแรง จึงนอนพักกับม้า ต่อมาท่านฝันไปว่าพบเทพเจ้าตนหนึ่งถืออาวุธมาบัญชาว่า “ทำไมมัวมานอน ไม่เดินต่อไปอีก” ท่านตื่นขึ้นมารู้สึกสดชื่นจากน้ำหมอก จึงเดินทางต่อไปได้ ๑๐ ลี้ ม้าก็หุ่หนั้น จะไปทางอื่นบังคับก็ไม่อยู่ จึงตามใจ เมื่อตามใจม้าไปได้สักระยะก็เห็นหญ้าเขียวชะอุ่ม ท่านจึงปล่อยให้มันกินจนอิ่มหน้าแล้วเดินไปสัก ๑๐ ก้าวก็เห็นสระน้ำใสสะอาด จืดสนิท ทั้งคน และม้าได้รับความสุขสบายพักที่ริมสระ ๑ วัน

จากนั้นเกี่ยวหญ้าใส่ถุงไว้ ตักน้ำใส่ถุงหนังจนเต็มแล้วออกเดินทางต่อ ๒ วัน จึงพ้นเขตทะเลทรายก็มาถึงเมืองอิ้วหู (Yiwu) หรือ ฮามิ (Hami) มณฑลซินเจียง (Xinjiang) เมื่อ